

Kultur
MINISTERIET

KULTURUDVEKSLING APRIL 2003

Kulturkontakten udgives af Kulturministeriet

NÆSTE WEEKEND ER DER 18 TIMERS UNDERHOLDNING PÅ TV

Men netop dén weekend kommer aldrig igen. Og måske fortjener den blot nogle få timers kvalitetstid, der kan sætte gang i Deres tanker.

Weekendavisen er avisen, der sætter synspunkter og begivenheder i perspektiv. Vi kigger bredt og dybt, kortlægger forhistorie, konsekvenser og rækkevidde, så De bliver udrustet til selv at tage stilling.

Weekendavisen skrives af personligheder, der ikke er bange for at vide noget og mene noget. Personligheder, der med vid, indføling og intellekt sætter en ny standard for dansk samfunds- og kulturjournalistik.

På www.weekendavisen eller ved henvendelse til Abonnement-Service på 33 75 36 33 kan De tegne abonnement på Weekendavisen. Weekendaviser i abonnement postomdeles hver fredag. Avisen kan også købes i løssalg hos de fleste større bladforhandlere i Danmark.

weekendavisen
Personlighedernes avis

KOLOFON

Kulturkontakten
udgives af:
Kulturministeriet
Postboks 2140,
Nybrogade 2, 1015 København K

Tlf.: 33 92 33 70
Fax: 33 91 33 88
E-mail: kum@kum.dk
Hjemmeside: www.kum.dk

Redaktion:
Marianne Strøm Hansen (ansv.)
E-mail: msh@kum.dk
Mikael Jalving
E-mail: mja@kum.dk

Alle tekster kan bringes frit i uddrag med angivelse af kilde (forfatter- og bladnavn).
Signerede artikler udtrykker ikke nødvendigvis ministeriets opfattelse.

Omslag
Kulturkontaktens omslag bliver til hvert nummer designet af en billedkunstner, designer eller fotograf. Dette nummers omslag er skabt af grafiker Michael Jensen.

Design og layout: e-Types a/s
Tryk: Center-Tryk

Oplag: 12.500
ISSN: 0907-1156

Abonnement
Kulturministeriet
Oplysningen
Postboks 2140
Nybrogade 2
1015 København K
Tlf.: 33 92 35 00

E-mail: oplysning@kum.dk

Kulturkontakten koster 100 kr. for et årsabonnement på 4 numre.

Beløbet indbetales på konto i Jyske Bank, Vesterbrogade 9, 1780 København V. Reg. nr: 8109.
Kontonummer: 101049-6

Annoncer
Annoncer i Kulturkontakten tegnes gennem MediaSpace hos Allan Wiberg, tlf.: 3385 3004

INDHOLD

03 KÆRT BARN MANGE NAVNE

04 HVAD SKER DER I 2003?

06 IKKE KUN BACONGRISE OG LEGOKLODSE

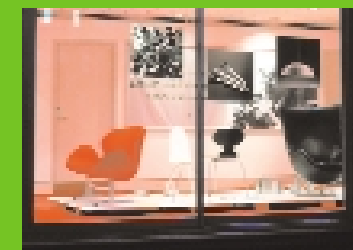

Billedkunstneren Hans Christian Rylander og generalsekretær Lars Seeberg tager fat i kulturudvekslingens grundlæggende spørgsmål:

mål: Hvad skal vi med den, hvordan skal det gøres og ikke gøres. Og hvem skal den egentlig komme til gode?

09 DE UDVEKLEDE - DEL 1

10 ARNE JACOBSEN ON THE ROAD

Kulturudveksling rimer også på kultur og erhverv. Det illustrerer aktiviteterne i forbindelse med 100-året for Arne Jacobsens fødsel, hvor en udstilling blev

sendt af sted til blandt andet Oxford og Tyrkiet. Både offentlige og private parter fortæller hvad de fik ud af det.

12 ET BLIK UDEFRA

14 EN FORFINET PROVINSIALISME

Vi havde som kunstnation ingenting været uden påvirkningen udefra, men vi ville måske have været endnu mindre, hvis vi blindt havde taget den til efter-

retning, skriver Hans Edvard Nørregård-Nielsen i et essay om dansk kunsts lange dialog med udlandet.

17 DE UDVEKLEDE - DEL 2

18 LITTERATURUDVEKSLING

20 KULØRT UDSYN

22 SÅ HELLERE STÅ OG HÆNGE PÅ ET GADEHJØRNE

Tidligere tiders Mr. News, Georg Metz, taler med fremtidsforskeren Martin Ågerup om TV 2 - om privatisering og public service, monopol og marked - og det

mulige fællesskab, som fjernsynsskigge kan give os. De to adværer dog også mod fællesskabets farer.

25 KULTURARVEN
34 I GANG

30 GIV EN HÅND TIL MUSIKKEN
36 SVAR FRA KULTURMINISTEREN

32 KULTURPOLITISK KOMMENTAR
37 VIDSTE DU ...

DANMARK TUR-RETUR

FOKUS PÅ KULTURUDVEKSLING

Svend Møller Kristensen

Da man for 50 år siden skulle fejre H.C. Andersens 150-årsdag, sendte man en tekst af Svend Møller Kristensen og en buste ud til alle danske ambassader. Ude på ambassaderne læste de så teksten op og stillede busten på en hylde. Tilskuerne har vel været den lokale danske koloni.

Når man i 2005 skal fejre digterens 200-årsdag, bliver det en anden historie. Godt 200 mio. kr. kommer den til at koste – og den kommer til at foregå i hele verden med deltagelse af en række internationale kunstnere.

Forskellen på de to fødselsdage fortæller noget om, hvor meget der er sket med den danske kulturudveksling de sidste 50 år. Ja bare på de sidste 10 år er der sket en voldsom udvikling. F.eks. er det slående, at så godt som alle de kunstnere og administratører, der bidrager til dette nummer af Kulturkontakten, siger, at fremstødenes tid er forbi. Ingen øn-

sker længere at sende en dansk bølge ud over et fjernt sted i verden for en kort periode. For ingen tror, det virker, når bølgen har trukket sig tilbage. Det, der virker, er derimod fokus på modtagerens behov. Det understreger f.eks. Michael Nellemann, der som kultur- og presseråd i Paris dagligt er i tæt kontakt med de forskellige modtagere, hvis behov skal styre det, han vælger at udstille i Danmarks-huset. Og det understreger billedkunstneren Hans Christian Rylander, der i flere år har været med til at tage sig af netop modtagerne, når han som formand for Dansk Center for Billedkunst har haft udenlandske kuratorer på besøg i Danmark. Han taler med generalsekretær Lars Seeberg om kulturudvekslingens før, nu og hvorfor.

Enigheden råder dog ikke på alle punkter. Trevor Davies, der vel om nogen er the grand old man i dansk kulturudveksling, mener, vi bør sætte mere fokus på den globale balance i kulturregnskabet.

Og et tilbageblik på fejringen af Arne Jacobsens 100 år fortæller, at kulturreksporten skam lever i bedste velgående, selv om vi i mange sammenhænge har skiftet ordet eksport ud med udveksling.

Sidst, men ikke mindst minder Hans Edvard Nørrøgård-Nielsen om, at vi som kunstnation ingenting havde været uden påvirkningen udefra, men at vi måske ville “have været endnu mindre, hvis vi blndt havde taget den til efterretning.”

Ud over kulturudvekslingen har vi i dette nummer set nærmere på bevaringen af kulturarven. Både den fysiske og den digitale arv vokser hastigt, men spørgsmålet er, om vi skal gemme lige så hastigt? Og så mødes journalisten Georg Metz med fremtidsforskeren Martin Ågerup til en samtale om privatiseringen af TV 2. Undervejs finder de i det mindste ét at være fælles om: Fjernsyn er ikke noget, de ser så tit.

Et par år efter kommer fra Udenrigsministeriet den næste statslige betænkning, under ledelse af den tidligere kulturminister Hans Sølvhøj, med titlen “Dansk informations- og kultursamarbejde i udlandet” (1972).

Betænkningen skelner mellem generel information, som “skal projicere Danmark og det danske samfund i bredeste forstand over for udlandet”; bi- og multilateralt samarbejde som “et led i det mellemfolkelige samarbejde”; og Danmarks “eksportfremmende og turishvervende aktiviteter.”

Særligt det sidste motiv kommer siden i centrum. Med Kultureksportudvalgets betænkning fra 1987 (nedsat under den socialdemokratiske kulturminister Lise Østergaard syv år tidligere) flyttes fokus fra kulturudveksling til kultureksport – eller som det hedder med et helt tredje ord – kulturformidling.

Nu sættes kultureksport og en effektiv og koordineret præsentation af Danmark i højsædet. “Dette er ikke mindst et vigtigt led i udenrigspolitikken og i erhvervsmæssige sammenhænge”, som det hedder i betænkningen.

..til Kulturministeriet

Men fra 1990 skæres der i midlerne til Udenrigsministeriets kulturafdeling, og kulturudvekslingen havner i Kulturministeriet, hvor der traditionelt har været en vis skepsis over for den merkantile tilgang til kulturformidling.

Denne skepsis udtrykkes ikke så meget af den socialdemokratiske kulturminister Jytte Hilden, som i 1995 nedsætter et nyt kultureksportudvalg, som af den radikale efterfølger Ebbe Lundgaard, der i sin kulturpolitiske redegørelse fra 1997 i stedet slår et slag for dansk identitet.

Det er en stærk dansk identitet, der skal sætte danskerne i stand til at “se repræsentanter for andre kulturer i øjnene”. Målet er at fremme “den kulturelle udveksling over grænserne” snarere end at befordre eksport og præsentation af Danmark.

Begrebet identitet går igen under den radikale kulturminister Elsebeth Gerner Nielsen (1998-2001). Alligevel kan man

kulturregnskabet. Og et tilbageblik på fejringen af Arne Jacobsens 100 år fortæller, at kulturreksporten skam lever i bedste velgående, selv om vi i mange sammenhænge har skiftet ordet eksport ud med udveksling. Sidst, men ikke mindst minder Hans Edvard Nørrøgård-Nielsen om, at vi som kunstnation ingenting havde været uden påvirkningen udefra, men at vi måske ville “have været endnu mindre, hvis vi blndt havde taget den til efterretning.”

Ud over kulturudvekslingen har vi i dette nummer set nærmere på bevaringen af kulturarven. Både den fysiske og den digitale arv vokser hastigt, men spørgsmålet er, om vi skal gemme lige så hastigt? Og så mødes journalisten Georg Metz med fremtidsforskeren Martin Ågerup til en samtale om privatiseringen af TV 2. Undervejs finder de i det mindste ét at være fælles om: Fjernsyn er ikke noget, de ser så tit. ■

KÆRT BARN MANGE NAVNE

LILLE KULTURUDVEKSLINGSHISTORIE

Af Mikael Jalving, Kulturministeriet

Tidligere talte man om kultureksport, nu siger vi kulturudveksling. Hvorfor? Taler vi i virkeligheden om det samme? Hvad betyder ordene egentlig? Ligesom med de kære børn er der mange navne til dem.

Efterkrigstidens kultureksport og kulturudveksling må ses i lyset af Anden Verdenskrig. Det var verdenskrigens gru, som motiverede de første forsøg på at rekonstruere et fredeligt samkvem mellem nationer, folk og stater, der havde været i krig med hinanden. At danske politikere tog den internationale udfordring op, ses eksempelvis ved en række nye medlemskaber. I 1946 blev Danmark medlem af FN, i 1949 af NATO og i 1972 af EF.

I Statsministeriets betænkning fra 1950 om koordinering af oplysningsarbejdet i udlandet hedder det således: “Spørgsmålet om at finde de rette organer til i udlandet at udvide oplysningen om et land, dets geografiske, kulturelle, sociale og erhvervsmæssige stilling, er i disse år levende overalt i verden.” Arbejdet knytter med andre ord an til oplysning om Danmark med henblik på at udbrede kendskabet til den danske nation blandt andre nationer. Og der gives grønt lys for, at det især er Udenrigsministeriets opgave at koordinere dette arbejde.

Derudover er der spørgsmålet om, hvor det geografiske tyngdepunkt skal være.

Derudover er der spørgsmålet om, hvor det geografiske tyngdepunkt skal være. Tager man kulturminister K. Helveg Petersens kulturpolitiske redegørelse fra 1969, så vides et særskilt kapitel til det nordiske samarbejde, som er “mere intimt og mere omfattende end samarbejdet med andre lande.” Her nævnes bl.a. den løbende udveksling af informationer, Nordisk Kulturkommission, Nordisk Kulturfond og Nordisk Råd. Men den øvrige verden trænger sig på. Helveg Petersen afspejler en tidstypisk reservation over for det europæiske fællesmarked, idet han fortsætter: “I den situation vil udsigterne til at bevare noget, der kan kaldes nordisk kultur, antagelig være små, hvis ikke landene beslutter sig til at stå sammen og intensivere og samordne deres indsats på det kulturelle område.”

Fra Udenrigsministeriet..

Et par år efter kommer fra Udenrigsministeriet den næste statslige betænkning, under ledelse af den tidligere kulturminister Hans Sølvhøj, med titlen “Dansk informations- og kultursamarbejde i udlandet” (1972). Betænkningen skelner mellem generel information, som “skal projicere Danmark og det danske samfund i bredeste forstand over for udlandet”; bi- og multilateralt samarbejde som “et led i det mellemfolkelige samarbejde”; og Danmarks “eksportfremmende og turishvervende aktiviteter.”

Særligt det sidste motiv kommer siden i centrum. Med Kultureksportudvalgets betænkning fra 1987 (nedsat under den socialdemokratiske kulturminister Lise Østergaard syv år tidligere) flyttes fokus fra kulturudveksling til kultureksport – eller som det hedder med et helt tredje ord – kulturformidling. Nu sættes kultureksport og en effektiv og koordineret præsentation af Danmark i højsædet. “Dette er ikke mindst et vigtigt led i udenrigspolitikken og i erhvervsmæssige sammenhænge”, som det hedder i betænkningen.

..til Kulturministeriet

Men fra 1990 skæres der i midlerne til Udenrigsministeriets kulturafdeling, og kulturudvekslingen havner i Kulturministeriet, hvor der traditionelt har været en vis skepsis over for den merkantile tilgang til kulturformidling. Denne skepsis udtrykkes ikke så meget af den socialdemokratiske kulturminister Jytte Hilden, som i 1995 nedsætter et nyt kultureksportudvalg, som af den radikale efterfølger Ebbe Lundgaard, der i sin kulturpolitiske redegørelse fra 1997 i stedet slår et slag for dansk identitet. Det er en stærk dansk identitet, der skal sætte danskerne i stand til at “se repræsentanter for andre kulturer i øjnene”. Målet er at fremme “den kulturelle udveksling over grænserne” snarere end at befordre eksport og præsentation af Danmark.

Begrebet identitet går igen under den radikale kulturminister Elsebeth Gerner Nielsen (1998-2001). Alligevel kan man

spørge, om ikke f.eks. kulturfremstødet “The Danish Wave” i virkeligheden var drevet af en blanding af ovennævnte motiver. The Danish Wave var et stort fremstød i Australien, Kina, Japan, Taiwan, Argentina og New York, et fremstød, der profilerede Danmark. Det var også et fremstød, der markedsførte særligt dansk design og skabte udveksling på musikområdet, især for jazzmusikken. Endelig lå der i fremstødet også et ønske om at bidrage til den mellemfolkelige forståelse. Flere ting på én og samme tid.

Fremtidens udveksling
Kombinationen af hensyn gør sig også gældende i loven om kunstrådet, som kulturminister Brian Mikkelsen netop har fået vedtaget. Loven beskriver tre indsatsområder for den internationale kulturudveksling.

For det første opfattes kulturudvekslingen som en del af kunststøtten. “Ved at støtte kunstnernes muligheder for at præsentere sig selv og deres værker over for udlandet, styrker man kunstnernes muligheder for at leve af deres kunst, og man fremmer samtidig kendskabet til dansk kunst i udlandet og danske kunstneres kendskab til den internationale kunstscene.”

For det andet drejer den internationale kulturudveksling om “at vise verden, at Danmark er en kulturnation”, dvs. at præsentere dansk kunst og kultur ved større internationale begivenheder mv.

Og for det tredje sigter kulturudvekslingen på at styrke “samarbejdet mellem museer, biblioteker, arkiver og andre kulturinstitutioner”, dvs. den faglige og professionelle dimension.

Graver man lidt i emnet, støder man således på mange spor. Og selv om kulturudvekslingens hovedvægt – også økonomisk – i dag ligger på, at danske kunstnere og dermed dansk kunst udvikler sig i mødet med kunst og kunstnere fra andre lande, så viser denne udgave af Kulturkontakten også, at flere af de gamle spor stadig kan ses. ■

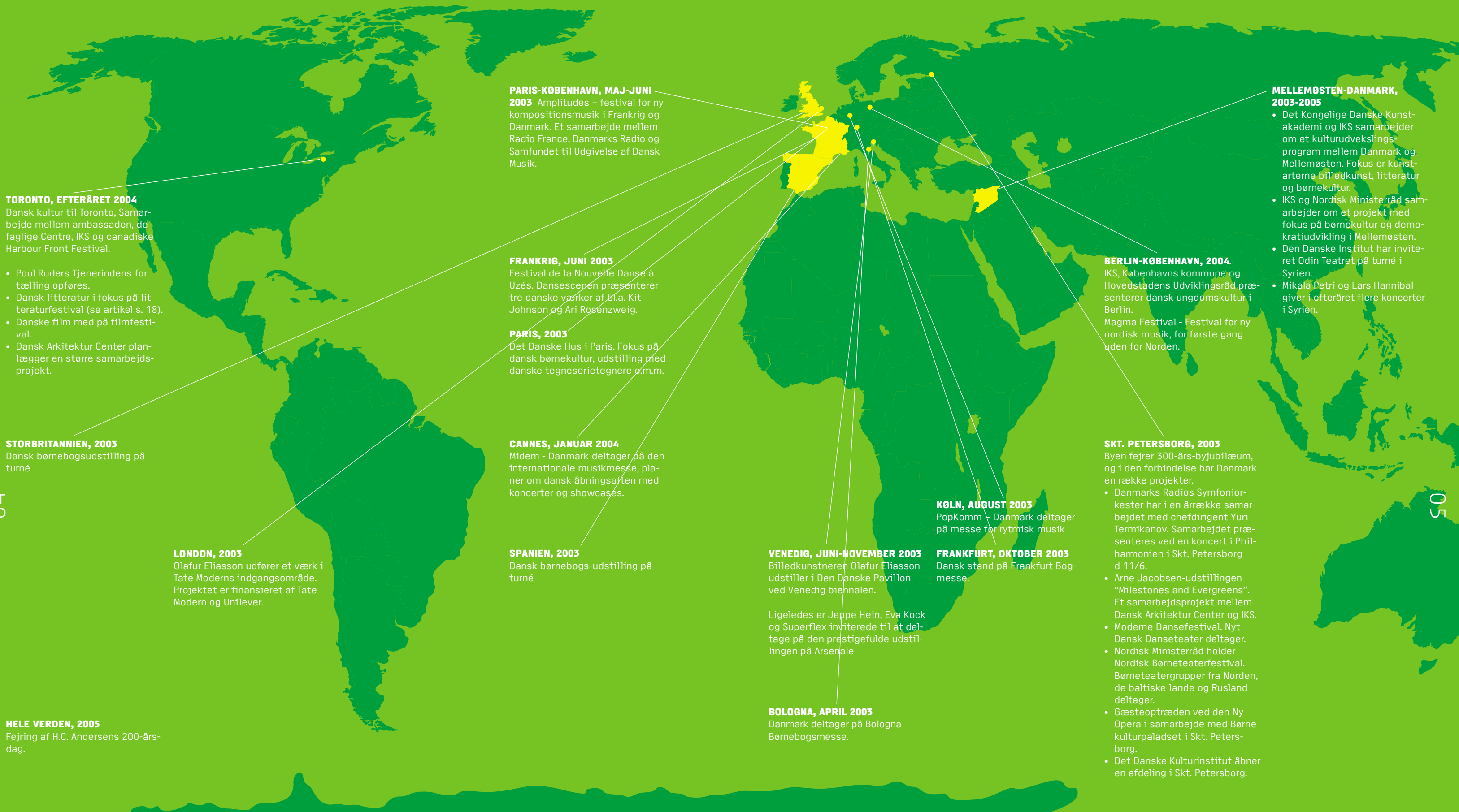
^[1] I beløbene er iberegnet såvel drifts- som tilskudsmidler. Tallene er ikke udtryk for disse institutioners samlede budgetter, idet der ikke er taget højde for diverse fondsmidler mv. Kun institutioner er medtaget; således ses oversigten bort fra Fulbright Kommissionen, div. kontingenter, årsbidrag mv., som også er at henregne til kulturudvekslingen. Det samme gælder de kulturinstitutioner, hvis midler til international kulturudveksling er en integreret del af deres arbejde, f.eks. Statens Museum for Kunst, DR mv.

^[2] Dette tal angiver blot, hvad bemeldte institution får i kulturudvekslingsmidler på det årlige tipsaktstykke. (Kilde: Finansloven 2002 og Tipsaktstykket 2002/2003)

DANMARK I UDLANDET

Hvert år præsenteres dansk kultur rundt om i verden. Kulturkontakten bringer et lille udpluk af de aktiviteter, der vil foregå de næste par år. Fælles for dem er, at de har offentlige kroner i ryggen.

TORONTO, EFTERÅRET 2004

Dansk kultur til Toronto, Samarbejde mellem ambassaden, de faglige Centre, IKS og canadiske Harbour Front Festival.

- Poul Ruders Tjenerindens for tælling opføres.
- Dansk litteratur i fokus på litteraturfestival (se artikel s. 18).
- Danske film med på filmfestival.
- Dansk Arkitektur Center planlægger en større samarbejdsprojekt.

STORBRITANNIEN, 2003

Dansk børnebogsudstilling på turné

LONDON, 2003

Olafur Eliasson udfører et værk i Tate Moderns indgangsområde. Projektet er finansieret af Tate Modern og Unilever.

HELE VERDEN, 2005

Fejring af H.C. Andersens 200-årsdag.

PARIS-KØBENHAVN, MAJ-JUNI

2003 Amplitudes – festival for ny kompositionsmusik i Frankrig og Danmark. Et samarbejde mellem Radio France, Danmarks Radio og Samfundet til Udgivelse af Dansk Musik.

FRANKRIG, JUNI 2003

Festival de la Nouvelle Danse à Uzès. Dansescenen præsenterer tre danske værker af bl.a. Kit Johnson og Ari Rosenzweig.

PARIS, 2003

Det Danske Hus i Paris. Fokus på dansk børnekultur, udstilling med danske tegneserietegnere o.m.m.

CANNES, JANUAR 2004

Midem - Danmark deltager på den internationale musikmesse, planer om dansk åbningsaften med koncerter og showcases.

SPANIEN, 2003

Dansk børnebogs-udstilling på turné

VENEDIG, JUNI-NOVEMBER 2003

Billedkunstneren Olafur Eliasson udstiller i Den Danske Pavillon ved Venedig biennalen.

Ligeledes er Jeppe Hein, Eva Kock og Superflex inviterede til at deltage på den prestigefulde udstillingen på Arsenalen

BOLOGNA, APRIL 2003

Danmark deltager på Bologna Børnebogsmesse.

KØLN, AUGUST 2003

PopKomm - Danmark deltager på messe for rytmisk musik

FRANKFURT, OKTOBER 2003

Dansk stand på Frankfurt Bogmesse.

MELLEMØSTEN-DANMARK, 2003-2005

- Det Kongelige Danske Kunstakademi og IKS samarbejder om et kulturudvekslingsprogram mellem Danmark og Mellemøsten. Fokus er kunstarterne billedkunst, litteratur og børnekultur.
- IKS og Nordisk Ministerråd samarbejder om et projekt med fokus på børnekultur og demokratiudvikling i Mellemøsten.
- Den Danske Institut har inviteret Odin Teatret på turné i Syrien.
- Mikala Petri og Lars Hannibal giver i efteråret flere koncerter i Syrien.

BERLIN-KØBENHAVN, 2004.

IKS, Københavns kommune og Hovedstadens Udviklingsråd præsenterer dansk ungdomskultur i Berlin. Magma Festival - Festival for ny nordisk musik, for første gang uden for Norden.

SKT. PETERSBURG, 2003

Byen fejrer 300-års-byjubelæum, og i den forbindelse har Danmark en række projekter.

- Danmarks Radios Symfoniorkester har i en årrække samarbejdet med chefdirigent Yuri Termikanov. Samarbejdet præsenteres ved en koncert i Philharmonien i Skt. Petersborg d 11/6.
- Arne Jacobsen-udstillingen "Milestones and Evergreens". Et samarbejdsprojekt mellem Dansk Arkitektur Center og IKS.
- Moderne Dansefestival. Nyt Dansk Dansteater deltager.
- Nordisk Ministerråd holder Nordisk Børneteaterfestival. Børneteatergrupper fra Norden, de baltiske lande og Rusland deltager.
- Gæsteoptræden ved den Ny Opera i samarbejde med Børne kulturpaladset i Skt. Petersborg.
- Det Danske Kulturinstitut åbner en afdeling i Skt. Petersborg.

FOTO: CARSTEN SEIDEL

Det er to herrer, der ved, hvad de taler om. Billedkunstneren **Hans Christian Rylander** og Teaterrådets afgående formand **Lars Seeberg**. Begge har i mange år lagt kræfter i at få dansk kunst ud over landets grænser og international kunst den anden vej. Hans Christian Rylander har gennem Center for Dansk Billedkunst gjort meget for dansk billedkunst i udlandet, mens Lars Seeberg som generalsekretær for HC-Andersen 2005 gør sit til, at digterens 200-år bliver en stor international begivenhed. Så en samtale om kulturudvekslingens før, nu og hvorfor ligger lige for.

IKKE KUN BACONGRISE OG LEGOKLODSE

Af Marianne Strøm Hansen,
Kulturministeriet

På Decembristernes seneste udstilling hænger en stor skitse malet af billedkunstneren Hans Christian Rylander. Skitsen rummer et væld af nationale koryfæer. Fra Ribbjerg til Brandes, fra dronningen til Blixen. Umiddelbart kunne man tro, at Rylander dyrker det nationale. Det gør han ikke. Det gør Teaterrådets afgående formand, Lars Seeberg, heller ikke. Men helt enige er de alligevel ikke, da de i løbet af en samtale om dansk kulturudveksling kommer ind på begrebet dansk kunst og idéen om Danmark som en kulturnation.

Hvorfor skal vi udveksle dansk kultur?

Seeberg: Af nødvendighed. Vi er jo et lille land, så kunstnerne har brug for inspiration og et mere forskelligartet publikum. Se bare på teaterområdet, som jeg kommer fra, her har vi i modsætning til billedkunst, litteratur og musik ikke nogen tradition for at udfordre os selv internationalt. Vi har ikke haft noget informationscenter som de andre, og det har betydet, at den danske teaterverden har været underligt nationalt indskrænket. Og det er meget, meget farligt. Det svarer til, at dansk fodbold ikke var blevet professionel og aldrig var kommet til at spille europæiske kampe. Man har undskyldt sig med, at ingen forstår vores sprog, men i f.eks. Paris ser man jo rask væk et interesseret fransk publikum sidde og følge med i en russisk eller bulgarsk forestilling.

Rylander: På billedkunstområdet er der virkelig sket meget, efter vi

fik et center til at hjælpe med udvekslingen. Jeg var selv formand for det, der hed KIKU i gamle dage – altså komitéen for internationale kunstudstillinger. Hvis vi kunne få fem eller ti danske kunstnere ud om året, så var det alt. Nu er der jo 300 eller 400 af sted hvert år. Udvekslingen har utrolig stor betydning for kunstnerne: Den gør dem scenevante internationalt og udvikler dem. Men det er den unge generation, der for alvor har taget fat. De kommer ind på akademiet, og ved hvad de vil. Og det er ikke nok for dem at udstille i Danmark. De søger med det samme til udlandet, og de forstår virkelig at skabe sig kontakter. I vore dage findes der jo danske kunstnere, som man slet ikke kender i Danmark. Olafur Eliasson, som skal repræsentere Danmark på Venedigbiennalen, er jo totalt ukendt her i landet.

Kan man tale om en særlig dansk kunst, der skal udveksles?

Seeberg: Man kan da godt en gang imellem sige om noget, "uh hvor er det typisk dansk", men det er som regel ikke for det gode.

Rylander: Selve begrebet dansk kunst eksisterer ikke. Vi vil hellere sige, at det er interessant kunst end dansk kunst, der skal udveksles. Du kan jo ikke se på kunst, hvilken nationalitet det har. Det kunne du for år tilbage. Man hængede om det nationale. F.eks. på Venedigbiennalen. Krøyer sammensatte den år efter år omkring århundredskiftet, og det blev typisk dansk.

Seeberg: Der er alligevel ved at

ske noget interessant, for dansk films succes i udlandet har smittet af på teatret. Tidligere var der ingen, der kendte noget til dansk teater. De kendte måske Odin Teatret eller Den Kongelige Ballet. Det var, hvad der havde været ude de sidste 50 år. Men nu siger de: Kan du ikke bringe os i forbindelse med de der fantastiske skuespillere, der er med i Festen eller i Lars von Triers film. Anytime kunne du få Paprika Steen og Troels Lyby sendt til Berlin eller New York og lave noget. Ikke fordi de er danske, men fordi de er gode.

"Det skulle da gerne være sådan, at der er mere at komme efter end bare at sidde i et skide sommerhus og spille ludo, når det regner" – Seeberg

Rylander: Det er med billedkunstnerne som med skuespillere. Altså den nye generation har et bredere udtryk; de skifter stil. Det var utænkeligt tidligere. Man havde sin stil. Når eleverne kom ind på Kunstakademiet, så var det professorens mål, at de alle kom til at ligne ham. Alle Richard Mortensen-elever malede efter 14 dage lige som han. Sådan er det ikke nu. Verden har åbnet sig. Kommunikation som bare helvede. Som fru Bukdahl siger: Dem der har råd til luftpost, de er længere fremme end de andre. Vi gamle er jo mere fastholdt i et udtryk. Man kan staks se, at det er en Rylander, og så er det lige meget, hvor mange assistenter der har været på.

Seeberg: Det er ikke nødvendigvis noget nyt. Jeg arbejder jo meget

med H.C. Andersen for øjeblikket. Folk har gerne villet gøre ham til noget meget nationalt. Men inspirationen til det, der blev hans væsentligste udtryk i eventyrene, lå ude i Europa, og han begyndte først at skrive dem efter at have rejst. Inspirationen var helt nødvendig for ham. Først måtte han væk fra Odense, så måtte han væk fra København, og så måtte han dybest set rejse hele sit liv. Han har rejst 10 år ud af sit 70-årige liv. Han var en kosmopolitisk forfatter, der selvfølgelig også tog farve af noget dansk, men han formulerede sig i en genre, der interesserede ud over landets grænser. Det prøver vi så i al beskedenhed at få ind i det, nu hvor vi skal fejre ham. Meget af det, der sker i anledningen af hans 200-års-dag i 2005, bliver internationalt. Vi beder omverdenen om at komme med bud, og vi har bedt fremragende kunstnere fra blandt andet Kina, Tyskland og USA om at genopleve og genlæse ham. Sådan at der også er en relation til det forskelligartede publikum, han har rundt om i verden.

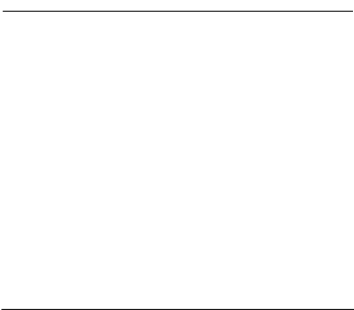
Betyder det, at man faktisk bør tage udgangspunkt i modtageren, når man vil udveksle kunst?

Rylander: Ja, jeg vil sige det sådan, at det er modtageren, der bestemmer, men man skal også tage sig af modtageren. Invitere ham over for at se noget og følge op på det. I Center for Dansk Billedkunst har vi brugt megen energi på at invitere de rigtige. Og de rigtige personer skifter. Det er et fuldtidsjob at følge med i. Det kan man ikke overlade til kunstnerne selv. Der skal være →

En lyriker og en billedkunstner fortæller, hvad de fik ud af deres kulturudvekslingskroner

Af Monica Madsen

LYRIK TIL FRANKRIG

- Jeg var nede at læse op i Avignon sammen med fem andre danske lyrikere sidste år, og i denne måned [marts] skal vi først læse op i Det Danske Hus i Paris, og dernæst til København sammen nogle store franske digtere i anledning af arrangementet “Les printemps des poètes”. Sidst på måneden skal nogle af os også læse op i Toulouse.

Hvilken forskel gør den kulturudvekslingsstøtte, du får?

- Det ville først og fremmest være en meget dårlig forretning selv at betale for at rejse ud og læse op, så det ville ikke være muligt uden støtten. Dernæst giver det jo mulighed for at møde et andet publikum – og måske skabe faglige kontakter med forfattere fra andre lande, som jeg får mulighed for i den her måned. Men

TATE MODERN'S FORHAL

- At jeg nu har fået til opgave at udsmykke forhallen på Tate Modern i London, er helt klart en konsekvens af, at jeg tidligere i min karriere har fået støtte til rejse ud. Det er utroligt vigtigt, at man som ung kunstner får mulighed for at skabe sig et netværk og få et ben indenfor i det internationale institutionelle system, hvor der er langt større tradition for, at etablerede steder inviterer uetablerede kunstnere indenfor og omvendt.

Er nogle former for udvekslingsstøtte i den forbindelse bedre end andre?

- Ja, helt klart! Kulturfremstød, hvor en masse danske kunstnere drager af sted i samlet flok for at vise, hvad de kan, giver slet ikke den samme integration, som når du på egen hånd inviteres af en etableret institution uden hensyntagen til din nationalitet. Derfor mener jeg, at det er meget vigtigt at skelne kulturintegration fra de nationalt repræsenterede kulturfremstød, som giver langt mindre udbytte for den enkelte kunstner på

Rylander: Der *er* rejst et rama-skrig. Vi bliver bombet tilbage til 50’erne med den nye kunststøt-telov.

Seeberg: Her er vores udgangs-punkt altså bare forskelligt, fordi der ikke har været et internatio-nalt organ på teaterområdet. Vi lever allerede i 50’erne. Og vi ser sådan på det, at når tingene bli-ver lagt sammen, så må vi præcis som alle andre få en faglig inter-national kompetence. Så vi be-tragter det som en selvfølge, at det væsentligste, der kommer til at ske på teater- og danseområ-det det næste år, bliver en større bevidsthed om nødvendigheden af en international udveksling. Vi vil opfordre ministeren til at skri-ve ind i lovgrundlaget for Det Kongelige Teater, for egNSTeatre-ne, for landsdøls-scenerne og alle med en institutionel baggrund, at de skal have en international di-mension. De skal orientere sig, og det kan de selvfølgelig ikke gøre selv. Der skal være nogle folk cen-tralt, som har den kompetence.

Og det er ikke administratorer. Det forventer vi.

Rylander: Ja, det gør vi ikke. Vi har kun fremstødene tilbage som i gamle dage. Og det fungerer i-ke. Det er kun det, kunstnerne selv laver, der fungerer. Det bør være kunstnerne, der dirigerer rundt med dansk kunstliv.

Seeberg: Vi skal også sige noget godt om Danmark. Hvis der plud-selig er en ny kunstner, der duk-ker op, og man siger wauw, nu sker det, nu rykker det, så synes jeg ikke, man er så dårlig til at hjælpe dem af sted med midler eller noget.

Rylander: Nej, der er aldrig noget talent, der går tabt her i landet. Det bliver altid opdaget. Lige dér træder janteloven ud af kraft. ■

selig har folk opdaget Danmark gennem filmene – og det er da vanvittig godt, at der er turister, der får lyst til at opdage Danmark som et sted, hvor der er spæn-dende kultur. Det skulle da gerne være sådan, at der er mere at komme efter end bare at sidde i et skide sommerhus og spille lu-do, når det regner. Det er jo, hvad vi har haft at byde på. Eller for at tale Andersen, en meget lille, me-get kedelig havfrue ude på Lang-elinje og et kedeligt museum i Odense. Vi må holde vores kultur i gang, så den har niveau, og det skal vi ud at gøre opmærksom på.

“*Hvad er det for noget vrøvl at si-ge, at Danmark skal vises som kulturnation. Udvekslingen er vig-tig for kunsten selv – skidt med det nationale*” –Rylander

af Monica Madsen

Betyder det, at vi skal lave nationale fremstød?

Seeberg: Nej, fremstødernes tid er forbi. Nu er udvekslingen funderet i et ønske, et behov, en lyst og en kærlighed hos modtageren. Det er klart, at man stadig sender lidt kunst i kølvandet på dronningen, når hun er ude. Men det er virkelig et appendiks.

Rylander: Men spørgsmålet er, om vi ikke er tilbage ved den tilstand nu. For centrenes tid er jo forbi nu. Center for Dansk Billedkunst lukker.

Seeberg: Altså, indtil det modsat-te er bevist, så tror jeg faktisk, at der på teaterområdet bliver ansat nogen til det internationale i forbindelse med sammenlægningen af Litteratur-, Billedkunst- og Mu-sikrådet. Lige nu afventer man jo, at der bliver ansat en direktør for Kunstrådet, som kan organisere det. Men det er klart, at der vil rejse sig et ramaskrig, hvis man skruer tiden tilbage.

nogen, der vejleder kunstnerne, når de får en invitation et eller andet sted fra og ikke er i stand til at se, hvad er det her for et sted – om det har er dårligt ry.

Seeberg: Jeg er helt enig i, at det er modtagerens interesse, der skal styre udvekslingen. Hvis den ikke er der, skal man ikke af sted, for ellers bliver man ikke mødt med ordentligt åbne arme hver-ken finansielt eller publikums-mæssigt. Det kender jeg fra mit tidligere job som leder af Århus Festuge. Når der tidligere kom folk fra centralt styrede lande og sagde: Vi har en forestilling til dig, så sagde jeg: Gu’ har I ej. Jeg vil ikke have den. Hvis jeg skal have noget fra jer, så skal jeg nok finde det selv. Via mine forbindelser.

af Monica Madsen

Hvad siger I til, at der i den nye kunstrådslov står, at det ene af kulturudvekslingens tre formål er at promotere Danmark som kultur-nation?

Rylander: Hvad er det for noget vrøvl at sige, at Danmark skal vi-ses som kulturnation. Udveksling-en er vigtig for kunsten selv – skidt med det nationale. Det er for kunstnerne, det har betydning, at der findes en verden uden for Danmark. Ikke for Danmark. Men det er klart, vi skal have en kunst, det har alle andre nationer, vi sammenligner os med, og det er ikke alene til om søndagen; det er til altid. På billedkunstmrådet er der en tendens til, at kunst er noget til om søndagen og til sær-lige lejligheder. Jeg kan huske, da Nyrup blev genvalgt og gik op ad trappen – four more years – plud-selig siger han, at vi skylder kunstnerne noget. Det er fuld-kommen uden sammenhæng, at han kommer til at sige det vrøvl.

Seeberg: Jeg synes, det er godt, at vi ikke kun sender bacongrise og legoklodser af sted. Lige plud-

BLÅ BOG

Lars Seeberg (f. 1949). Generalsekretær for H.C. Andersens 2005. Formand for Teaterrådet fra 1999. Generalsekretær for Århus Festuge 1991-2000. Mag.art. i Litteraturvidenskab.

af Monica Madsen

Hvad siger I til, at der i den nye kunstrådslov står, at det ene af kulturudvekslingens tre formål er at promotere Danmark som kultur-nation?

BLÅ BOG

Hans Christian Rylander (f. 1939). Billedkunstner. Formand for besty-relsen for Center for Dansk billed-kunst fra 1999, formand for kunstner-sammenslutningen Decembristerne fra 1980. Har modtaget en række legater, bl.a. Statens Kunstfonds livsvarige ydelse fra 1986. Har udstillet en række steder, bl.a. som Danmarks repræsentant ved Venedigbiennalen i 1984.

af Monica Madsen

af Monica Madsen

af Monica Madsen

EN NY STRUKTUR FOR DEN INTERNATIONALE KULTURUDVEKSLING
Far 1. juli i år oprettes et nyt kunstråd, der også får ansvaret for at støtte dansk kunst i udlandet. Det vil sige, at ansøgninger om støtte til projekter, udstillinger og lignende i udlandet behandles af Kunstrådet, dets fagudvalg eller det særlige udvalg for dansk billedkunst i udlandet. Medarbejderne ved Dansk Litteratur-center, Center for Dansk Billedkunst og Dansk Musik

Informationscenter, som tidligere har varetaget opgaver på dette felt, følger med over i Kunst-styrelsen, mens bestyrelserne for disse centre erstattes af Kunst-rådet, dets fagudvalg og det særlige udvalg for dansk billedkunst i udlandet. Ansvaret for de tværgående internationale kultur-satsninger, som Internationalt Kultursekretariat har haft ansvaret for placeres fremover i Kunststyrelsen med ansvar over for Kulturministeriet

og Udenrigsministeriet.

Et særligt udvalg for billedkunst?

Lars Seeberg og Hans Christian Rylander diskuterer bl.a., om og hvor-dan den internationale kulturudveks-ling på billedkunstmrådet og teater-området skal varetages i det nye kunstråd.

Kunstrådet skal bl.a. overtage de opga-ver, der i dag varetages af Center for

Dansk Billedkunst. Det skal ske i, et særligt udvalg for dansk billedkunst i udlandet. Det er en del af den politis-ke aftale om Kunstrådet, at dette udvalg oprettes fra Kunstrådets start 1. juli 2003. Aftalen kan læses på www.kum.dk.

af Monica Madsen

I forhold til teaterområdet bliver det også her kunstrådets opgave at vare-tage den internationale udveksling.

FOTO: JAKOB CARLSEN/POLEFOTO

Ursula Andkjær-Olsen, lyriker. Har mod-taget rejse- og opholdsstøtte fra Dansk Litteraturcenter i forbindelse med oplæsningsarrangementer

af Monica Madsen

af Monica Madsen

af Monica Madsen

af Monica Madsen

af Monica Madsen

af Monica Madsen

Olafur Eliasson, billedkunstner. Har modtaget rejsestøtte i forbindelse med udstillinger i udlandet samt anden støtte fra Dansk Center for Billedkunst

der udgives jo et hav af bøger i Frankrig, så den umid-delbare sandsynlighed for, at der dukker en forlægger op med en kontrakt til et oplæsningsarrangement, er nok meget lille. Omvendt kan mange små ting måske resultere i et stort ryk på et senere tidspunkt.

Rykker det dig kunstnerisk at være ude?

- Ja, det er helt afgørende for mig at komme uden for Danmark – derfor bor jeg i Paris nu. Den danske scene er meget lille, og det er nødvendigt for mig at komme ud, hvor der er bedre mulighed for at være sig selv. Og ved at bo i Frankrig og være omgivet af et sprog, som er så tilpas anderledes som fransk, tegner det danske sprog sig meget skarpere i min bevidsthed i forhold til, hvad dansk egentlig kan, og hvad der ligger i de vendinger, vi bruger. ■

af Monica Madsen

af Monica Madsen

af Monica Madsen

af Monica Madsen

af Monica Madsen

af Monica Madsen

sigt. Og at man skræddersyr støttekoncepter tilpasset den enkelte kunstner, når man udtænker udvekslings-strategier. Var de støttekroner, som er blevet brugt på mig, blevet investeret i, at jeg kunne medvirke i kultur-fremstød, var jeg slet ikke nået så langt som i dag, hvor jeg i stedet har skabt mig et godt netværk baseret ale-ne på indholdet i mine værker og ikke på min nationa-litet. Efter min mening er spildprocenten ved de natio-nalt repræsentative fremstød alt for stor, i forhold til det udbytte jeg har fået af min individuelt bevilgede støtte.

Har det rykket dig kunstnerisk, at du har haft så stor kontakt med udlandet?

- Helt sikkert. Jeg har haft meget større mulighed for at udvikle mit projekt, deltage i den internationale dialog, møde modstand og forklare mig. Den form for støtte, jeg har modtaget, er i høj grad en aktie i at sikre kunst-nerne vigtige erfaringer og udviklingsmuligheder. ■

Kulturudveksling rimer også på kultur og erhverv. Det illustrerer aktiviteterne i forbindelse med 100-året for Arne Jacobsens fødsel, hvor en udstilling blev sendt af sted til blandt andet Oxford og Tyrkiet

ARNE JACOBSEN ON THE ROAD

Af Henriette Madsen

År 2002 – 100-året for arkitekten, professor Arne Jacobsens fødsel – blev også internationalt et eksempel på, hvad et dynamisk samarbejde mellem dansk erhvervsliv, danske ambassader og konsulater, danske kulturorganisationer og museer i mere end 26 lande kan føre til. Kulturkontakten har set på, hvordan projektet forløb i Storbritannien og Tyrkiet og talt med nogle af aktørerne bag det.

Strategien var fra starten klar: Man ønskede at benytte 100-året til internationalt at øge kendskabet til Arne Jacobsen, en af de største danske arkitekter i det 20. århundrede, hvis arbejder og ikke mindst industrielle design stadig regnes for noget af det ypperste, og som stadig sælges verden over som nyt, næsten avantgardistisk design. Og man ønskede samtidig at fortælle, at dansk design ikke standsede ved Arne Jacobsen, men at dagens Danmark fortsat internationalt er i front inden for design og arkitektur.

Kultur og erhverv

Fejringen, der strakte sig over det meste af 2002, blev samtidig et godt eksempel på et frugtbart samarbejde mellem erhvervsliv og kultur. Det skyldtes ikke mindst, at der fandtes en producentgruppe bestående af nogle af Danmarks fornemste producenter af industrielt design, som

fra starten kunne se deres fordel i at være repræsenteret i et kulturprojekt, der involverede det officielle Danmark, repræsenteret ved ambassaderne, men også Dansk Design Center, Internationalt Kultursekretariat og førende udenlandske museer og universiteter. Det gav den tyngde, der skal til, hvis man vil have ørenlyd internationalt, ikke mindst i kræsne og kritiske lande som f.eks. USA og Storbritannien. Producentgruppens rolle i projektet "2002 – the Centenary of Arne Jacobsen" var dels at bakke plancheudstillingen "Milestones and Evergreens", som Dansk Design Center kreerede for Internationalt Kultursekretariat, op med eksempler på Arne Jacobsens industrielle design, dels at stille ekspertise til rådighed for de museer, gallerier og andre udstillingssteder, der viste udstillingen. Der var derfor også tale om en økonomisk satsning fra producentgruppens side, hvilket var vigtigt for det officielle Danmark og for mange udstillingsarrangører, som ellers ikke ville have kunnet nå den ønskelige kvalitet i præsentationen af Arne Jacobsen.

Arne Jacobsen i England

I England blev udstillingen "How to be Modern – Arne Jacobsen in the 21st Century" vist på det meget anerkendte Museum of Modern Art i Oxford, den by, der er hjemsted for St.

Catherine's College, Arne Jacobsens mesterværk i England. Internationalt Kultursekretariats "Milestones & Evergreens" indgik i udstillingen som en introduktion til Arne Jacobsen, men herudover indeholdt udstillingen også en meget omfattende præsentation af Arne Jacobsens industrielle design og af St. Catherine's College, som også blev involveret i projektet. The College åbnede for første gang sine døre for offentligheden, og i samarbejde med den danske ambassade i London blev der arrangeret to seminarer. Et handlede om dansk arkitektur og design og et om dansk udenrigspolitik, en måned før Danmark overtog EU-formandskabet. Ambassaden arrangerede selv på Arne Jacobsens fødselsdag en mindre udstilling i samarbejde med producentgruppen, og på den største designudstilling i Storbritannien, "100 % Design" i Earls Court, var firmaet Vola arrangør af en Arne Jacobsen-udstilling med et tilhørende seminar for arkitekter og indkøbere fra hele England.

Præsentationen af Arne Jacobsen i Storbritannien var således et resultat af et bredt samarbejde mellem kultur og erhverv. Man hvad siger nogle af arrangørerne?

"Begivenhederne i England var en af de "lysende stjerner", når det gælder samarbejdet mellem den kulturelle og den kommercielle

verden", siger Steltons eksportchef, Peter Husted, som var involveret i flere af udstillingerne om Arne Jacobsen rundt omkring i verden. Han understreger, at resultatet ikke nødvendigvis skal måles i salgstal: "Det er meget svært at måle i kroner og øre, hvad vi har fået ud af det, og det er heller ikke meningen. Helt konkret har vi fået en stor bunke pressemateriale, som man kan have med sig under armen, når man skal ud til sine kunder, og der er blevet skabt mange kontakter. Men det vigtigste er, at der er blevet bygget videre på en historie om vores produkter."

Peter Husted mener også, at mere kultur giver mere forretning: "Kulturelle begivenheder kræver, at man som producent har is i maven, og at man ikke stiller sig op i første række og kræver, at det skal være strengt kommercielt. Jo mere kulturel en begivenhed er, jo nemmere er det at få solgt historien til medierne, og der er alligevel næsten altid en af vores ting, der ender i avisen sammen med artiklen."

Ministerråd Søren Dyssegaard fra den danske ambassade i London vurderer præsentationen af Arne Jacobsen som særdeles vellykket set fra et dansk synspunkt: "Vi fik præsenteret Danmark som et af de førende lande inden for arkitektur og design. Både er-

Arne Jacobsen-udstilling på den danske ambassade i London, februar 2002.

På vej – et par af Arne Jacobsens kendte stole, der er blandt de produkter, som sidste år kunne ses på udstillinger verden over i anledningen af arkitektens 100 år.

FOTO: MOTTILAU MICHAEL/POLFOTO

hvervslivet og det engelske designmiljø er blevet mere opmærksomme på dansk design og arkitektur, og det får dansk design helt sikkert noget ud af på længere sigt. Dertil kommer, at ambassadens kontaktnet er blevet foret udvidet på mange områder. Døre blev lukket op."

Søren Dyssegaard fortæller i øvrigt, at ambassaden i dag modtager mange forespørgsler specielt fra arkitekter og arkitektstuderende om at få forevist ambassaden, der som bekendt også er tegnet af Arne Jacobsen.

Arne Jacobsen i Tyrkiet

I sommeren 2002 blev kølige, stilrene Jacobsen udstillet i hede, orientalske Istanbul. I juni åbnede "Milestones & Evergreens" på Istanbul Museum of Contemporary Art. Udstillingen fik en god pressekritik både i Danmark og Tyrkiet. 3.000 mennesker så udstillingen i Istanbul, og det var museumsdirektør Vasif Kartun meget tilfreds med omstændighederne taget i betragtning: "3.000 besøgende er et pænt antal for os. Vi rammer vores målgruppe meget præcist. Man skal tænke på, at museet er nyt, og at der i Istanbul ingen tradition er for at gå på moderne kunstmuseer, og på at mange tyrkere hverken har penge eller tid til det."

Udstillingen blev finansieret udelukkende af fonds- og sponsor-

midler. Novo Nordisk Tyrkiet var efter eget valg den eneste private sponsor, der gav et kontant bidrag. Hvad får et medicinalfirma som Novo til at støtte en udstilling om en Arne Jacobsen? "Det var naturligt, at vi gik ind i projektet, fordi Arne Jacobsen var Novo Nordisks husarkitekt. Han har tegnet mange af virksomhedens fabrikker, kontorer og møbler. Myrestolen, som oprindeligt blev tegnet til en af Novos kantiner, er det mest berømte eksempel på samarbejdet", fortæller Finn Hunneche fra Novo Nordisk Tyrkiet. Men Novo havde også andre grunde til at støtte projektet: "Novo er en virksomhed, der gør meget ud af sit industrielle design, og også af den grund vil vi gerne forbindes med en anerkendt arkitekt som Arne Jacobsen. Desuden er kultur generelt et godt sponsorobjekt, fordi det når en bred målgruppe.

I Istanbul havde udstillingen ikke den store indflydelse på salget hos de lokale importører. Den tyrkiske Stelton-forhandler, Merve Kitapci, havde hverken et større salg i sin butik eller i museumsbutikken. Yaman Erturan, som bl.a. forhandler Fritz Hansen-møbler, solgte heller ikke flere møbler end ellers i år 2002, men mener alligevel, at udstillingen havde en indirekte effekt: "Vi er meget glade for de kulturelle begivenheder, som vi betragter som en mulighed for at oplyse folk i Tyrkiet om

moderne design. Det er forudsætningen for, at de køber senere". Eller som Magnus Englund, direktør for Londons førende skandinaviske designbutik, Skandium, siger: "Når folk kender historien bag designet, er der større chance for, at de køber noget". Skandium fordoblede i øvrigt salget af Arne Jacobsen-møbler i 2002, ligesom forretningen også øgede salget af andre Arne Jacobsen-produkter.

Danmark og Arne Jacobsen

Og hvad fik Danmark så ud af Arne Jacobsen-året?

"Vi fik præsenteret Arne Jacobsen som en af de største moderne arkitekter og dermed Danmark som kulturland. Og så har Dansk Turistråd fortalt os, at opmærksomheden omkring Arne Jacobsen har haft en positiv indflydelse på turismen. Arne Jacobsen-året har også været med til at stimulere netværket mellem danske og udenlandske arkitekter og designere", siger sekretariatschef Niels Halm, Internationalt Kultursekretariat.

Arne Jacobsen-året er rindet ud, men Milestones & Evergreens er stadig på landevejen og kan i øjeblikket ses i både Florida og Madrid. Til april åbner udstillingen i Tallinn i Estland. ■

Se mere på www.arne-jacobsen.com

GA HJEM-MØDE OM KULTUREKSPORT
28. april holder Danmarks Eksportråd i Udenrigsministeriet i samarbejde med Kulturministeriet, Økonomi- og Erhvervsministeriet og samtlige brancher et møde om, hvordan eksport og kultur kan komme til at spille mere sammen. Udenrigsminister Per Stig Møller er hovedtaler og der vil blive brugt cases, herunder fejringen af Arne Jacobsen 2002, som eksempler på samarbejdsmulighederne og det udnyttede eksportpotentiale. Yderligere oplysninger fås hos: Generalkonsul George D. Rasmussen i Udenrigsministeriet på 3392 1380.

ET BLIK UDEFRA

UDVEKSLING UDE AF BALANCE

Det nytter ikke rigtigt at stille Trevor Davies spørgsmål om kulturudveksling. For han besvarer dem med en række nye: Hvis kultur? Hvilke lande? Hvad kommer tilbage til Danmark? Dét er i Trevor Davies' øjne de grundlæggende spørgsmål, som vi bør diskutere, frem for hvorvidt det nu er mest rentabelt at sende Per eller Poul til New York på statens regning.

I Danmark skal vi støtte kulturudvekslingen, fordi den danske kunst udvikler sig i mødet med den udenlandske. Det mener mange, og det står som kulturudvekslingens første formål i den nye kunstlov. Men Trevor Davies

er ikke enig. I hans øjne foregår langt hovedparten af kulturudvekslingen i dag uden om de officielle strukturer. De fleste kunstnere kan på egen hånd rejse til New York eller Paris, og de kan også selv få kontakt med andre kunstnere i den vestlige verden – med eller uden offentlig støtte. Derfor mener han, at de sparsomme offentlige udvekslingskroner skal tjene et helt andet formål:

“Vi har et kulturpolitisk ansvar for at skabe balance i kulturudvekslingen. Der er lande, vi overhovedet ikke udveksler med. For eksempel burde man efter 1990 have sat massivt ind i Østeuropa, for vi kender så lidt til deres kul-

tur og omvendt. Hvis Europa skal fungere som et multikulturelt kontinent, skal man have rettet op på de skævheder, den unaturlige blokeringer af kontakter under den kolde krig har skabt.” Men det er ikke bare i Europa, kulturudvekslingen skal skabe balance, understreger Davies: “Tchad, Usbekistan og Afghanistan er også en del af verdenskulturen. Men landene er glemte, gemte eller vanskelige sprogligt set, og derfor er kulturudvekslingen med dem totalt negligeret.”

Den kommercielle vogn

Trevor Davies er klar over, at han kan blive beskyldt for at ville spænde kulturudvekslingen for

KIG OVER SUNDET

Kig over sundet, opfordrer professor Sven Hakon Rossel. Han er professor i skandinavisk litteratur ved Wiens Universitet og medlem af Statens Kunstfonds litterære udvalg – og han mener, at svenskerne udveksler bedre.

Rossel: “Vi må se at slippe af med vores småstatskompleks. Danmark er et lille land, men vi har noget at give, og selvfølgelig nytter det at gøre en indsats for dansk kultur i udlandet. Ellers kan vi lige så godt lukke og slukke.

Faktisk behøver vi kun at skæve over til svenskerne og se, hvor professionelt Svenska Institutet i Stockholm fungerer. Her har man formået at koordinere indsatsen for den svenske kultureksport, så alle parter får noget ud af det. Ekspertene i Stockholm får placet svensk kultur på landkortet og udviklet en reel kulturkontakt, ikke gennem spektakulære kulturfremskud, men via en styret, kontinuerlig informations- og støttevirksomhed. Denne kultureksport finder ikke mindst sted gennem

en støtte til det daglige arbejde, der allerede udføres på gulvet i udlandet.”

Du mener altså, at vi skal kopiere svenskerne og eksportere mere kultur via de kanaler, vi allerede råder over?

Rossel: “Vi skal ikke kopiere, men lade os inspirere. Det gælder først og fremmest om at turde være professionelle – et grimt ord i Danmark – og vigtigst: ikke skamme os over, at vi er små, og sætte vores lys under en skæppe.

12

PARTNERSKABER I PARIS

I den franske avis le Parisiën skrev de for nylig, at Danmarkshuset i Paris ”er det sjoveste af de over 40 udenlandske huse, der findes i byen”. Det går da også en hel del bedre for huset nu end for bare få år siden. I 1997 var der 11.120 besøgende, i 2002 17.275. Men i de mellemliggende år har Udenrigsministeriet og så moderniseret både hus og udvekslingspolitik. Kultur- og presseråd Michael Nellemann fortæller om de nye tider.

Da Michael Nellemann i 2000 flyttede til Paris for at blive kulturattaché, tog han sin cykel med. Det blev kun til tre ture, så havde han fået nok af at vove livet på byens såkaldte cykelstier, som tilfældigtvis også er busbaner. Derfor

tog han kontakt til høj og lav på cykelområdet: La defense de la bicyclette (det franske cyklistforbund), danske cykelproducenter og endelig bystyret i Paris, hvis borgmester faktisk havde proklameret, at han ville have flere cykler og cykelstier i Paris. Sammen fik parterne lavet en udstilling i Danmarkshuset med moderne dansk cykeldesign og plancher, som viste, hvordan cyklen er en integreret del af livet i København. Over 3000 mennesker så udstillingen.

Cykeludstillingen peger på det, Michael Nellemann mener, er kernen i god kulturudveksling: samarbejdet med modtageren. Udstillingen virkede, mener han, fordi den både var et resultat af en interesse fra den franske be-

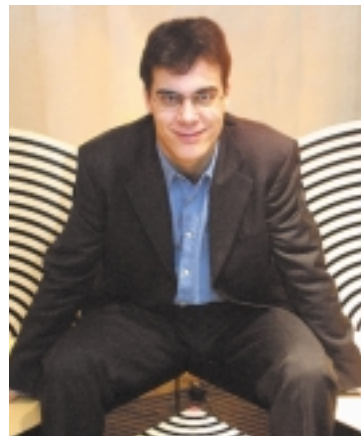

FOTO: MICHAEL MOORE

Michael Nellemann har været kultur- og presseråd ved ambassaden i Paris siden 2000. Han står årligt for godt 40 arrangementer i Danmarkshuset og fortæller på den baggrund om kulturudveksling i praksis.

Trevor Davies, Michael Nellemann og Sven Hakon Rossel arbejder med kulturudveksling og bor i udlandet. Vi har talt med dem om udveksling set udefra.

en politisk vogn, men siger:

“Kulturudvekslingen er allerede spændt for en kommerciel vogn. Man taler godt nok om udveksling i stedet for eksport og import, men det handler først og fremmest om at præsentere Danmark og sælge dansk kunst. Man støtter f.eks. oversættelsen af en dansk bog til sytten sprog, men det er ikke kulturudveksling – det er at ville kapre en del af det internationale marked og markedsføre de gode forfattere.”

Han fortsætter med at understrege, at der jo heller ikke er meget udveksling over kulturudvekslingen i dag:

“Man kalder det kulturudveksling, men vi er stort set ikke

FOTO: KRISTIAN BUUS

Trevor Davies har arbejdet med kulturudveksling en stor del af sit liv. Både som generalsekretær for Århus Festuge, som leder af Kulturby 96 og i Københavns Internationale Teater. Nu er han chef for den engelske Salisburyfestival, og det er fra den position, han kaster et kritisk blik på den danske kulturudveksling.

Hvem véd, at skaberen af nogle af Wiens prægtigste bygninger, f.eks. den koncertsal, hvorfra nytårsconcerten transmitteres hvert år, Theophilus Hansen, faktisk er dansker? Hvorfor er det udlandet, der skal opdage, at Ruud Langgaard er en genial komponist, og så oven i købet opføre hans opera Antikrist, inden vi i Danmark overhovedet har fået øjnene op for ham?”

Hvad kan vi konkret lære af svenskerne?

Rossel: “Mit politiske råd er at ordinere den statslige indsats langt mere centralt og professionelt og netop efter svensk mønster danne ét overordnet kultur-eksportorgan – og meget gerne at stimulere erhvervslivets deltagelse. Dette er jo netop tilfældet med H.C. Andersen-jubilæet i år 2005. Her må man blot håbe, at man ikke fyrer alle millionerne af på én gang, men i stedet strækker dem over en tiårig periode, så

engageret i noget, der går den anden vej. Kulturimport ses som noget negativt og kultureksport som noget positivt. Sådan ser jeg det ikke. Det er en kompliceret cyklus, hvor du er nødt til at give og tage.”

Mobile enheder

Trevor Davies argumenterer altså for en langt mere proaktiv og fleksibel kulturudveksling, der kan rykke ind og ud af lande, i takt med at nye behov opstår. Men det kræver et helt andet system end det, vi har i dag:

“Danmark har vist seks kulturattacheer i seks lande. Men hvorfor er det lige seks, og hvorfor er det lige de lande? Man kunne i

stedet have mobile enheder, der kunne sige, nu handler det om Balkan, og der må vi satse nu.”

Ud over de mobile enheder mener Trevor Davies, at alle kulturelle aktører både skal arbejde nationalt og internationalt:

“At sige, at nogle ting er internationale, nogle lokale, andre regionale og nogle nationale, er ikke godt nok. Alt er det hele. Derfor ligger den store opgave i at dygtiggøre de mennesker, som til daglig skal kunne agere i det internationale kultursamfund. Det vejen frem – og ikke, som der var tanker om for nyligt, at skabe et særligt statsensemble, man kan sende verden rundt. Det er noget, Rusland opfandt i 1936.” ■

resultatet bliver langt mere varigt og skoledannende. Vi har ikke brug for store pangarrangementer, men for det lange, seje træk. Dét kræver planlægning, omtanke – og tålmodighed. Og det sidste er ikke ligefrem en kardinaldyd i politik.”

Hvad ville være skoledannende f.eks. i forbindelse med H.C. Andersen-jubilæet?

Rossel: “Hvad angår det tysksprogede område, vil jeg sige: Lav større, flotte arrangementer i de

byer, hvor H.C. Andersen opholdt sig. Om hans forhold til billedkunsten i Dresden; til eventyrgenren og brødrene Grimm i Berlin; til romantikken i Weimar og til musikken i Wien. Jeg har bl.a. foreslået Andersen-komiteén at medvirke til en opførelse i Wien af operaen Liden Kirsten og at oprette en permanent Andersenhjemmeside på tysk og få oversat nogle af hans hovedværker. Sådan er der så meget, som Andersen ville sige, men blir’ det til noget?” ■

folkning, fra de franske politikere og fra danske designere. Nogleordet er partnerskaber:

“Vi har altid en fransk partner, i det vi gør. En fransk kurator, en fransk biografdirektør, en fransk institution eller en fransk et eller andet til at vurdere, om det vi vil, kan rykke noget for franskmændene, eller om vi hellere skulle gøre det på en anden måde,” siger Michael Nellemann.

Det er nyt, at man nu tager udgangspunkt i franskmændenes behov i forhold til hver udstilling eller aktivitet. Tidligere var den danske ambassade operationel. Fra Danmark fik den besked om, hvad det var for udstillinger, der skulle vises i Paris. Den politik har man nu gjort op med, og det er også det eneste rigtige, siger

Nellemann, der endnu kun har vist udstillinger tilpasset et fransk publikum:

“Jeg mener ikke, man i dag kan producere en udstilling i Danmark og så flytte den rundt i tyve lande. En udstilling skal tilpasses det givne publikum i ethvert land. Det gælder både selve udstillingen og det ledsagende materiale.”

Picassocykel

Ud over partnerskaber mener Michael Nellemann også, at det er vigtigt, at man i udlandet arbejder med faste røde tråde: “For ikke at skulle starte med Adam og Eva hver gang, har vi lavet en række aktiviteter inden for samme tema, f.eks. design, som der er stor interesse for i Paris. Det har styrket Danmarkshuset

som varemærke. Fagfolk, journalister, designere, studerende og ikke mindst det brede franske publikum har vidst, hvad Danmarkshuset står for. Tidligere viste man en god Jorn-udstilling. Så viste man Kierkegaards originalmanuskripter, og så viste man ung dansk lysdesign. En masse gode udstillinger, men spredt over alt for mange kategorier.”

Men selv om der er interesse i forvejen, skal der noget særligt til at få de forventede franskmænd til at interessere sig for det danske:

“Franskmændene vil have noget, der virkelig flytter grænser. Cykeludstillingen er et godt eksempel. Når man kom ud af elevatorerne, var det første, man så, en cykel beklædt med pels, som i stedet for styr havde horn. De

blev på den ene side dybt overraskede – i teksten havde vi skrevet, at pelsen var fra fem puddelhunde – men på den anden side havde de også en reference, for cyklen lignede et værk af Picasso. Så de kunne også spejle sig selv. Og det skal franskmænd kunne,” siger Michael Nellemann.

Kulturministeriet og Udenrigsministeriet støtter årligt aktiviteter i og uden for Danmarkshuset med 200.000 kr. Dertil kommer penge hentet gennem offentlige og private partnerskaber til de enkelte arrangementer, som der er godt 40 af om året. ■

13

FOTO: BRITTE SOFIE HANSEN/SCANPIX

EN FORFINET PROVINSIALISME

Af Hans Edvard Nørregård-Nielsen
Formand for Ny Carlsbergfondet

BLÅ BOG

Hans Edvard Nørregård-Nielsen, f. 1945, Formand for Ny Carlsbergfondet og Glyptotekets bestyrelse siden 1988. 1978-1988 museumsinspektør samme sted. Har skrevet en række bøger om dansk kunst. Senest bogen "Ny Carlsbergfondet 1902-2002" (2002) og erindringsbøgerne "Mands Minde" (1999) og "Riber Ret" (2002). Hans Edvard Nørregård-Nielsen er mag.art. i kunsthistorie.

Det sker, at man ved Middelhavet løber over en runeindskrift, som viser, at her har en arme landsmand for tusinde år siden og fjernet fra hjemmet givet sin skærv til periodens graffiti. Vi ved og kan se, at han var der og ikke dummere, end han brugte sine øjne for derhjemme at kunne fortælle og måske lære fra sig om skik og brug andre steder.

Andre og måske mere professionelle har på en anderledes overordnet måde hjemført de fornyende stiltræk og mængden af detaljer med sig fra de store europæiske kulturcentre og byggepladser. For øvrigt ved vi næsten ingen ting, to skridt frem bliver i forskningen undertiden afløst af tre tilbage, men det tør vistnok konstateres, at vi gennem hele vores tilblivelse har haft en langt større berøring med Europa end tidligere antaget.

De danske kirkebygninger afspejler således en lang række lighedstræk med de tilsvarende ude i Europa uden at påvirkningen kommer fra os. Til gengæld har vores kirker fundet deres egen og selvstændige form, bl.a. på grund af arkitekturens nære samspil med danske materialer som granit, tegl, tømmer og kalk. Det gør dem til en afgørende del af den danske bygningsarv, og det gik først galt, da man ville forlænge traditionen helt op til midten af det sidste, netop tilbagelagte århundrede. Da havde en arkitekt som Le Corbusier bl.a. som kirkebygger en god del af sit livsværk bag sig, og verden stod på en anden slags fødder.

En god del af den ældste kirkekunst afspejler stadig de hedenske overleveringer, andre viser gennem den forfinede interiørkunst, at de knyttede sig til et stormandsæde, medens en tredje gruppe især tog sigte på gennem indoktrinerende billeder at få almuen til at forlige sig med kirkens magtstilling. Der er forskelligt

sigte og anvendelse, men heldigvis har kulturarven det med at blive fælles.

I den forbindelse er det nødvendigt helt ned til det overdrevne at erindre om, at der er en afgrundsdyb forskel på vor tids kunst og alt det til og med enevældens, der blev udført i systemets tjeneste. I det sidste tilfælde var bestræbelserne ens, og det skabte som så ofte en slags international stil, der ville imponere med de samme virkemidler og derfor bedst gjorde det ved at hæve størrelsen og strø rigdomme ud over helheden.

I stedet for at købe mere eller mindre tilfældige kunstnere til landet, blev det for de enevældige fyrster vigtigt at skaffe sig et kunstakademi, hvorfra der hele tiden kunne hentes uddannede og motiverede kunstnere.

Der blev taget tilløb her i landet, men vores kunst fik først fast grund under fødderne, da man i årene omkring Kunstakademiets oprettelse i 1754 ansatte et hold udenlandske kunstnere til at få den nye institution godt fra start. På den måde fik vi bygninger af den franske arkitekt, N.-H. Jardin og den ligeledes franske billedhugger J.F.J. Saly begavede os med skulpturen af Frederik V på Amalienborg Slotsplads. Der var den svenske C.G. Pilo som maler samt den tyskfødte kobberstikker, J.M. Preisler.

Det var straks mindre flatterende, at man i forbindelse med en voksende aggression mod alle udlændinge op mod midten af 1770 skaffede man sig af med dem uden de store høflighedsytringer. Professorernes elever stod mere og især mindre på niveau parat til at besætte de ledige stillinger, og de havde til deres uddannelse i København lagt en række studieår i fortrinsvis Rom.

Den kunst, der opstod eller lod sig bestille, havde

“Dansk kunst er ikke en ophidsende størrelse, som flytter grænser eller får fremmede nationer til at lægge deres liv om. Den er formet i en stadig og frugtbar dialog med udlandet. Det har med mellemrum og i kritiske situationer tilføjet nogle afgørende impulser, men uden at ændre på et afgørende indtryk af mere end nydelig, men ligefrem forfinet provinsialisme”

som nævnt til formål at forsyne staten med kunstværker, der var en slags minutøst arrangeret dragt, som fra den mindste detalje og ud til det største skulle fastholde systemets magt. Det var en kraftpræstation, som kun tjente sit formål, hvis resultatet uden videre kunne sammenlignes fra sted til sted. Kunsten viste sig i slottenes uhyre dimensioner, i mængden af kraftfulde søjler, opmarchingeren af rum og fastholdelsen af de aneportrætter, som viste en kraft, der var nedarvet fra forfædrene. Herhjemme er der f.eks. leveret en provinsiel prøve på det i indretningen af Audiensgemakket på Frederiksborg, der efter evne prøvede at marchere i takt med de internationale anvisninger på fyrstekunst, der da udgik fra mesteren, Gianlorenzo Bernini i Rom.

Klassicismen var på vej efter den barok og rokoko, som i et par hundrede år havde været enevældens foretrukne fremtoning, internationalt nært beslægtet fra land til land og lige så brugt af kirken som af fyrstehusene. Som stilart varierede barokken og siden klassicismen i form fra land til land, men for en egentlig dansk kunst, der lader sig genkende som sådan, spillede det en stor rolle, at guldaldermalerne og som en forløber for dem, Jens Juel, med fremstillinger fra deres hjemegn og det hele sletteland vovede sig ud i den første hjemstavnsbevægelse.

Det havde ikke været muligt uden en europæisk skoling, men Jens Juels landskabskunst var præget af, at han her arbejdede for sin fornøjelses skyld og med glæde fastholdt et land, der ikke var heroisk eller klassisk fat-

tet, men med forkærlighed skildrer den trivsel for de mange, som var fulgt i hælene på de store bondereformer. Eckersberg fortsatte, og udflyttergårdene ligger omgivet af rige agre og ligner den gode Guds løfte om sort brød og træthed til nattens blund.

Udviklingen og dens voksende danske selvbevidsthed gav de unge guldaldermaleres mod til at male det nærmeste og barndomsfortrolige med en ny og uafviselig styrke, der falder sammen med etableringen af en egentlig nationalfølelse.

Derfor ligger Fyn og ligner et billede af Dankvart Dreyer, og der er både i egnen omkring Frederikssund og oppe i Nordvestsjælland sted efter sted, som ser ud, som var de i højere grad et maleri af Lundbye end sig selv. Det var både så ungt og smukt, at det fejlagtigt lignede en dansk hovedvej, som kunne befærdes i det uendelige, og det blev efter et par generationer en brat opvågning for dansk kunst, at måtte konstatere, at man var nået ind i en slags brakvand. Kritikken udefra var i årene op mod 1900 uskånsom og enstemmig, hele den selvmedlidende egenfølelse efter 1864 var klæg som sirup, og det er en gammel sandhed, at al god kunst er national, medens al national kunst er dårlig.

Redningen kom udefra, delvis gennem valørmaleriet og delvis gennem maleren Paul Gauguins ophold i Danmark på begge sider af årsskiftet 1884/85. Det var et lykkeligt tilfælde, der nogle år senere forenedes med en mulighed for at se en række hovedværker af van Gogh her i landet. Både Theodor Philip-

sen og Fynboerne tog ved lære, så man tydeligt kan se et før og efter. Pludselig lignede det kornklædte bakkeland på Sydfyn ikke længere de tidlige tiders billede af det, den kornmark, som groede udenfor van Goghs hospital i San Remy var kommet imellem, og det forløste nogle slumrende kræfter i det danske. Maleren Johan Thomas Lundbye fik ikke mindst udtrykt noget essentielt om sig selv, da han om vennen Dankvart Dreyer udtalte, at det var som om han trængte til at udtrykke mere, end der lod sig udtrykke gennem et landskabsbillede. Tiden var igen blevet en anden, der skulle mere og andet til end en blå himmel over grønne marker, og i en før-freudiansk tid tumlede kunstnerne med den indtryksømhed, der hele tiden fik dem til at se alt det tidligere oversete eller skjulte i naturen, som tonede sammen med noget i deres eget sind.

Da Lundstrøm med baggrund i kubismen fra 1917 skabte sine såkaldte "pakkasbilleder", var der læger, som troede, at han var gal. Andre trak på skulderen og syntes, at den slags havde de allerede gjort sig færdig med på baggrund af mere forfinede franske eksempler, for det er kunstens vilkår, at den undertiden først når frem med stor forsinkelse.

Naturligvis og heldigvis kom jazzen også skrattende her til landet, 2. verdenskrig viste sig som en realitet, der for vores vedkommende lukkede grænserne, og det er interessant, at der i løbet af krigsårene på egne rødder opstod en abstrakt dansk kunst, der bagefter →

En musiker og en teaterleder fortæller, hvad de fik ud af deres kulturudvekslingskroner

Af Monica Madsen

Vilhelm Hammershøi: "Interiør med kunstnerens staffeli", 1910 (tv.); Jens Juel: "Dansebakke ved Sorgenfri", 1800 (øv. th); Dankvart Dreyer: "Bro over kirkegårdsåen i Assens", 1831-58 (midt); Vilhelm Lundstrøm: "Det andet bud", 1918 (nd. th).

under navnet COBRA forenedes med en række parallelle bestræbelser i andre lande.

Set tæt på og samtidigt lignede det naturligvis et kulturskred, der ville komme til at rejse en uoverstigelig barriere mellem to perioder, men tiden har i højere grad vist den danske naturalisme og abstraktion som to sammenhængende end to vidt adskilte udtryk. Det resulterede som konsekvens i kunstersammenslutningen "Martsudstillingen", hvor en række gennemarbejdede og forfinede indtryk udefra havde fået dansk borgerret og uden videre faldt på plads som forlængelsen af en tradition.

Det er vigtigt, at man hele tiden er parat til at tage ved lære, men med et personligt og nationalt ståsted som baggrund. En stor udstilling i Paris for hen ved 30 år siden blev en slatten opvisning, fordi man havde bøjet sig for et fransk ønske om at se værker, der afspejlede tidens øjeblikkelige, internationale tendenser. De fikse og lynhurtigt leverede variationer over de anvisninger fra de store kunstdidsskrifter som i dag suser hen over landegrænserne og befordres af de store kunstmesser i verdens førende byer afføder i yderområder som Danmark ofte den stygge provinsialisme, der er blottet for et egentligt væsen og bare efter evne afspejler andres tanker og resultater.

Vi havde som kunstnation ingenting været uden påvirkningen udefra, men vi ville måske have været endnu mindre, hvis vi blindt havde taget den til efterretning. Derfor er det vigtigt, at vi hele tiden åbner mulighed for

mødet med udenlandsk kunst, og skaber udstillingsmuligheder for dansk kunst i udlandet, men begge dele må ske med en klar fornemmelse for, hvem vi selv er.

Dansk kunst er ikke en ophidsende størrelse, som flytter grænser eller får fremmede nationer til at lægge deres liv om. Den er formet i en stadig og frugtbar dialog med udlandet. Det har med mellemrum og i kritiske situationer tilføjet nogle afgørende impulser, men uden at ændre på et afgørende indtryk af mere end nydelig, men ligefrem forfinede provinsialisme, af en æstetik med etiske overtøner, som er noget helt andet end den provinsialisme, der uden at have sit grundlag i orden vil efterabe større steders resultater, og som hviler i sin egen purhed og søndagsstille ro.

Det sker, at man på andre små nationers hovedmuseer passerer deres tilsvarende malerier med en velvillig, men lettere gabende opmærksomhed. Ikke fordi de ikke kan være lige så gode som vores, men vi må nok konstatere, at vi ser på vores kunst, som var det gamle kæresten eller et langt livs fortrolige familiemedlemmer. De er, som de er og ikke mindst en del af os, som vi ikke længere kan adskille fra resten eller i egentlig forstand vurdere.

Derfor er en udveksling af kunst ofte dømt til, i almindelighed i al harmløshed, at blive en ny understregning af nationale værdier. Vi kommer med landskaberne og undertiden nogle antydninger af det sjæleliv, der hører hjemme i de huse, som i aftenkumringen ligger spredt ud mod horisonten. Det kan være

et hæmmet driftsliv som hos den unge Fritz Syberg eller indespærringen i stuerne som hos Hammershøi. Der er intet os vedrørende, som billedkunsten ikke har med, derfor kan vi heller ikke præsentere os bedre, men det bliver kun til gensidig glæde, hvis vi samtidig bruger øjnene for at se, hvad de andre har at fortælle.

Der er undertiden tilløb til landesorg, når et af nationens kunstværker står i fare for at blive solgt ud af landet. Det er en af grundene til, at vi gennemgående kun er repræsenteret med få og mestendels andenrangs kunstværker på de store samlinger i udlandet. Enhver eventuel fordom om dansk kunst vil blive bekræftet, hvis vi ved siden af f.eks. Corot og Constable skal træde frem gennem det næstbedste. Vi har i Ny Carlsbergfondet ligefrem købt nogle mere forsagte eller jævnt kedelige malerier af Christen Købke op for at undgå, at de på et udenlandsk museum blev alene om at repræsentere kunstneren.

Tyskerne vil aldrig få en nogenlunde samling af kunstneren, ligesom vi forlængst har opgivet at erhverve en samling af den store tyske maler Casper David Friedrich. De to repræsentationer kunne ellers gensidigt gøre små underværker ved at fastholde to på engang forskellige og dybt beslægtede udtryk i deres samspil. Det ville være europæisk, hvis man i dag lagde den slags betragtninger til grund for langt flere udlån landene imellem.

Skulle det til gengæld koste en fucking amerikansk film eller to, gjorde det ikke noget. ■

FOTO: LASSE JOHANNESSEN

Saybia, forsanger Søren Huss (nederst tv.). Gruppen har modtaget turnéstøtte fra Dansk Musik Informationscenter til deres Europaturné i efteråret 2002

OPVARMNING FOR A-HA

- Støttekronerne gav os råd til at spille som opvarmning for a-ha på deres Europaturné. Det var et afgørende skub for vores internationale gennembrud, som vi ikke ville have kunne få på andre måder. Du skal nemlig betale flere hundredtusinde kroner for at få lov at være opvarmningsband for de store navne, og penge til den promovring havde vores pladeselskab ikke – det danske marked er simpelthen ikke stort nok til at skaffe dem så mange midler, selv om vi klarer os godt herhjemme. I f.eks. England investerer pladeselskaberne derimod tit mange millioner i nye navne, så skal vi klare os i konkurrencen og markere dansk rockmusik internationalt, kræver det en hjælpende hånd.

Har støtten gjort en forskel i det halve år, der er gået siden a-ha-turneen?

- Ja, pladeselskabet fik råd til at sende os på en opfølgende turné igen i vinter, hvor vi spillede for fulde huse i Holland, Belgien og Schweiz, fordi publikum kendte os. Så den har helt klart banet vejen effektivt for os.

FOTO: CLAUDS BONNERUP/POOLFOTO

Eugenio Barba, leder af Odin Teatret, der modtager fast driftsbevilling fra Teaterrådet til internationalt arbejde samt støtte til enkeltprojekter

TEATER I FÆNGSLER OG JUNGLER

- Vi spiller cirka fire gange om året på udenlandske teatre, festivaler og projekter, ligesom vi tit inviterer udenlandske ensembler til at spille hos os eller hjælper dem videre til andre danske teatre. Vi laver også jævnligt kulturelle byttehandler med miljøer uden teater. F.eks. i Amazonas, i italienske fængsler, på cubanske psykiatriske sygehuse og på tyske plejehjem. Vi laver desuden ofte seminarer og deltager i andres, hvor vi udveksler arbejdsmetoder med teaterfolk fra andre lande. Og vores årlige ODIN WEEKS tiltrækker internationale teaterfolk, dansere, forskere og kulturantropologer, ligesom ISTA, International School of Theatre Anthropology, er en del af Odin Teatret med sin stab på ca. 50 internationale forskere og mestre, der beskæftiger sig med scenisk teknik i forskellige kulturtraditioner.

Hvordan påvirker Jeres internationale gennembrud Jer kunstnerisk?

- Det giver lange hår på brystet at opleve tempoet, og når du er vant til at spille for et festivalpublikum herhjemme på 20.000, der er totalt på, så snart du går på scenen, er det sundt indimellem at spille i små klubber i nye lande for 100 mennesker, som ikke kender dig, så du igen skal yde alt, hvad du kan for at overbevise dem. At få tid til at gå rundt før og efter koncerterne i nye byer giver også mulighed for at indsnuse stemninger og inspiration til nye tekster.

Hvordan får musikere mest ud af støtten til kulturudveksling?

- Ved at pladeselskaberne får lov at administrere dem – de er mest kompetente til at vurdere, hvordan bands'ene får mest muligt ud af dem. At deltage i festivaler, som skal markedsføre dansk kultur, giver slet ikke samme effekt som at få mulighed for at komme i kontakt med den etablerede musikscene i udlandet på egen hånd. ■

Får I nye og anderledes reaktioner på jeres ting, når I optræder i udlandet?

- Vi får et væld af reaktioner – fra personlige breve til artikler, essays og bøger om, hvordan vores teater virker og påvirker en række miljøer og sammenhænge. Som konsekvens er der en stor interesse blandt teaterfolk og -forskere fra hele verden efter at studere hos os. Bl.a. i vores nyoprettede CTLS, Centre for Theatre Laboratory Studies, som vi har etableret sammen med Aarhus Universitet.

Det gør en forskel, at man som kunstner får støtte til kulturudveksling med udlandet?

- En stor forskel. Nogle af de vigtigste projekter i Holstebro er blevet til takket være Kulturfonden og Center for Kultursamarbejde med Udviklingslandene. Det giver os mulighed for at stimulere teaterfolk fra andre lande, ligesom det har haft en stor sociokulturel betydning for os selv at formidle vores viden. ■

Kulturkontakten har sat fokus på et hjørne af den offentlige udveksling: litteraturudvekslingen, som Dansk Litteraturcenter står for. Vi ser nærmere på, hvad den går ud på, og hvad der kommer ud af den. Vi har også bedt tegneren Thomas Thorhauge fortælle om danske tegneseriers vej til udlandet. Det gør han i ord og billeder på side 20-21. Oversætterstøtte til tegneserier hører også under centerets arbejde.

LITTERATURUDVEKSLING

Af Christa Leve Poulsen

LITTERÆR HAVNEFEST

FOTO: CARSTEN SEIDEL

Direktør for Torontos litteraturfestival **Greg Gatenby** mødtes bl.a. med forfatteren Iselin C. Hermann, da han var i København i februar for at finde forfattere til festivalen, der i 2004 sætter fokus på dansk litteratur.

Canadieren Greg Gatenby kom for nylig til København for finde forfattere til en litterær havnefest i Toronto. I 2004 har festivalen fokus på dansk litteratur

“Det er ikke en festival for jomfruer,” fastslår Greg Gatenby, direktør for Toronto Harbour Front Reading Festival. “Jeg inviterer kun forfattere, der allerede er etablerede i deres hjemland.” Af danskere har blandt andre Ib Michael og Benny Andersen, Poul Borum, Thorkild Bjørnvig, Uffe Harder, Pia Tafdrup, Michael Larsen, Kirsten Thorup og Klaus Rifbjerg haft fornøjelsen. Har man imidlertid mistet sin dyd, nægter den 51-årige canadier at tro på, at der skulle findes noget som helst litterært centrum i denne verden. Det store fokus på angelsaksisk litteratur skyldes udelukkende dovenskab og gammel vane. Der er altid nye opdagelser at gøre, og på “hans” årlige oplæsningsfestival i Toronto sætter man en ære i at have forfattere fra alle seks kontinenter repræsenteret. Og Greg Gatenby tager sig god tid til at finde deltagerne til den elleve dage lange festival, der har kørt siden 1980. For nylig gæstede han København, inviteret af Dansk Litteraturcenter, efter to uger i London, to uger i Paris og to uger i Berlin. Det er ikke nogen småflippet bohemefestival Greg Gatenby står bag. Der er stil over oplæsningsarrangementerne. I reglen foregår en oplæsning sådan, at en vært præsenterer forfatterne, gerne lidt humoristisk, og så er der ellers en halv times oplæsning og ikke et sekund mere! De udenlandske forfattere læser en side eller to på deres modersmål, så publikum lige kan høre originalmelodien, og så tager en engelsktalende skuespiller over.

“Mit motto er: “The mind cannot absorb what the ass cannot endure”, så ingen – Nobelpris eller ej – får lov til at læse mere end en halv time. Det gør, at forfatterne bruger meget lang tid på at finde de bedste og mest repræsentative passager, og den faste tid er en gave til

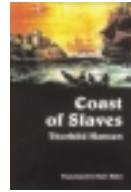
publikum. Uanset hvor meget man keder sig, så ved man, at det snart holder op. Og omvendt, når det er noget folk er helt vilde med, så efterlader man dem med lyst til mere. Jeg betragter mig selv som en mand i showbusiness”, fortæller han.

Fokus på dansk litteratur i 2004

Greg Gatenbys ærinde i København er blandt andet at finde danske forfattere til festivalen i 2004. Han har været på Gyldendal, Tiderne Skifter, Brøndum og Borgen med flere og har talt med blandt andet Per Kirkeby og Katrine Marie Guldager. Han ville utrolig gerne have talt med Klim og Arena – og med Klaus Rifbjerg, Ib Michael og mange andre. Festivalen i år 2004 bliver særligt spændende i forhold til Danmark, for dette år skal Poul Ruders opera over canadiske Margeret Atwoods roman “Tjenerindens fortælling” opføres i Toronto, og man har derfor bedt festivalen om at sætte særlig fokus på dansk litteratur. Det er ikke nogen nem opgave. “Det er faktisk ikke helt let at få fat i danske bøger på engelsk. Det er ikke noget, man kan gå ind og bede om i en hvilken som helst velassorteret boghandel. Til gengæld er de danske forlæggere meget afslappede og hjælpsomme. Hverken de eller deres forfattere virker specielt urolige over eller kede af, at kun få af deres forfattere er udkommet på engelsk. Det tager I meget mere roligt end for eksempel franskmændene, der konstant bekymrer sig om, hvordan de kan få foden ind på det engelske og amerikanske marked.” Med sit én million dollars store budget er The Harbour Front Reading Festival verdens største og dyreste litteraturfestival, og forfatterne får massiv pressedækning. Så omfattende at Ib Michaels amerikanske forlag, Farrar, Straus & Giroux, fremhæver hans medvirken på festivalen som medvirkende årsag til, at romanen “Prins” kom så godt fra start i 1999, da den udkom i USA. ■

Se mere om festivalen på: www.readings.org

SLAVERNES KYST TIL GHANA

I 1999 mødte Lone Ravn fra Dansk Litteraturcenter den ghanesiske litterære direktør Akoss Ofori-Mensak på bogmessen i Frankfurt. Hun fortalte hende om Thorkild Hansens trilogi bestående af Slavernes kyst, Slavernes skibe og Slavernes øer, der har stor relevans for Ghanas historie. Hun fortalte hende også om de danske støttemuligheder til en eventuel oversættelse, og det ghanesiske forlag Sub-Saharan-Publishers søgte i første omgang støtte til en kort prøveoversættelse. Siden er forlaget blevet tildelt 55.000 kroner til oversættelse af hele trilogien. Første bind, Coast of the Slaves udkom i efteråret. ■

H.C. ANDERSENS SAMLEDE EVENTYR TIL ITALIEN

Den italienske oversætter Bruno Berni havde i flere år gerne villet forestå en samlet udgave af H.C. Andersen's eventyr. En del af eventyrene er i årenes løb blevet oversat til italiensk, men Bruno Berni mente, at både H.C. Andersen og eventyrene fortjente at optræde komplet. Bruno Berni, der er en meget anerkendt oversætter af dansk litteratur, havde prøvet at forslå et par forlag, blandt andet forlaget Donzelli Editore i Rom, projektet, men det blev anset for at være alt for kostbart at give sig i kast med. Ved et tilfælde møder en forlægger fra Donzelli Editore Dansk Litteraturcenter på bogmessen i Frankfurt og får kendskab til de støttemuligheder, man har at tilbyde her. Forlaget fik 60.000 kroner i støtte til oversættelsen, hvilket omtrent udgør halvdelen omkostningerne, og Bruno Berni oversatte alle 156 eventyr på ét år. De samlede eventyr udkom i juli 2001, og første oplag på 3000 eksemplarer blev revet væk. Både forlag og oversætter havde ellers forventet, at H.C. Andersen var en long seller. ■

DANSK LITTERATURCENTER

Når en estisk forlægger vil købe rettighederne til H.C. Andersen, Villy Sørensen, Inger Christensen, Leif Davidsen eller andre danske forfattere, er den største barriere sproget. Det er ganske enkelt besværligt at sælge danske forfattere, fordi vores sprogområde er så lille. Derfor går ethvert tiltag for at skabe interesse om dansk litteratur i udlandet via oversættelse. Dansk Litteraturcenter administrerer puljer med oversættelsesstøtte – både til prøveoversættelser, smagsprøver på et værk, samt støtte til oversættelser af hele værker.

Formidling af bøger foregår mest af alt ved hjælp af mund-til-mund-metoden: fra læser til læser, fra oversætter til forlægger. Dansk Litteraturcenter betragter sig selv som et mediatorled mellem ind- og udland i denne proces. Centret er repræsenteret på diverse bogmesser og litterære festivaler og forestår arrangementer, hvor udenlandske forlæggere bliver inviteret til seminar i Danmark – nogle for at møde de forfattere, de allerede har udgivet. Andre for at møde de forfattere, der endnu ikke er “solgt”. Til daglig besvarer centrets medar-

DANSKE FORFATTERE PÅ UDENLANDSOPHOLD

Dansk Litteraturcenter sponsorerer og indstiller også forfattere til forskellige former for udveksling og arbejdsophold i refugier verden over. Hvem der kommer af sted er, ifølge centerleder Marianne Kruckow, en afvejning af, hvilke forfattere der har behov, og hvad de forskellige steder – oplæsningsfestivaler, refugier med mere – efterlyser. Dansk Litteraturcenter betaler rejsen, og stedet betaler opholdet.

Forfatteren Jens-Martin Eriksen tilbragte en måned på kunstnerrefugiet Ledig House cirka to timers kørsel fra New York i efteråret år 2002. Hertil sender man kun forfattere, der taler engelsk, og stedet er lidt specielt, idet det ikke kun er et arbejdsrefugium, men også et udvekslingssted, hvor forlæggere og lokale interesserede kommer på besøg. Jens-Martin Eriksen fortæller:

“Jeg synes, det var et meget vellykket besøg. I modsætning til for eksempel San Cataldo i Italien er Ledig House et internationalt sted med forfattere fra hele verden, og det giver en meget mere inspirerende stemning, end når der kun er danskere.

- Jeg havde en ny roman med, som jeg fik arbejdet meget på, og jeg havde også stort udbytte af de forskellige besøg, der var arrangeret. Et par store forlag var på besøg, og de overvejer at udgive mine bøger, Vinter ved dagry og Hadets anatomi, som jeg har skrevet sammen med filosofen Frederik Stjernfelt, så jeg er meget tilfreds med opholdet.

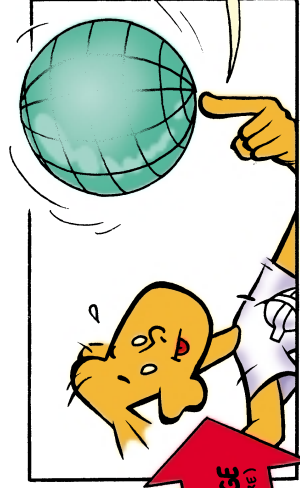
– Jeg tror i meget højere grad på den form for kulturformidling og udveksling, end på at man for eksempel bruger energi på at udgive reklameagtige magasiner, der skal promovere dansk litteratur. De har mindre troværdighed, fordi de qua deres koncept er reklameudgivelser, der bliver læst som sådan, og er ikke udtryk for et personligt udvalg af bøger, der præsenteres. Under sådan et ophold, med de møder det nu indebærer, kan der opstå en oprigtig kontakt mellem forlægger og forfatter, og det er den, man bør gå efter. I sådan en situation kan man virkelig sondere hinanden – på en måde man for eksempel aldrig ville kunne på en bogmesse.” ■

bejdere 50-100 telefoniske henvendelser og lige så mange e-mail. Dertil kommer andre skriftlige henvendelser og til sidst det store arbejde med at udgive Danish Literary Magazine – et blad om dansk litteratur, der udgives på engelsk og distribueres i 5.000 eksemplarer to gange årligt til forlæggere, festivalarrangører, oversætterforeninger, ambassader, tidsskriftredaktører med flere. Derudover har centret blandt andet oprettet en meget besøgt hjemmeside med portrætter af danske forfattere, litteraturhistorie, database over dansk littera-

tur i oversættelse med mere (www.litteraturnet.dk). Dansk Litteraturcenter blev til i 1990. Fra 1. juli 2003 overgår Dansk Litteraturcenter til det nye Kunstråd og Kunststyrelsen. Dansk Litteraturcenter og Litteraturrådet påbegyndte denne fusion i 2002 og er således per 1. januar 2003 allerede ét sekretariat, Litteratursektionen, i Kunststyrelsen, men formelt to institutioner frem til 1. juli 2003, hvor Kunstrådet er en realitet.

I 2002 var Dansk litteraturcenters bevilling 5,9 mio. kr. ■

KULØRT UDSYN

- ET KURSORISK & SUBJEKTIVT
RESONNEMENT OM EKSPORT AF DANSK
TEGNERIEKULTUR.

DIN GUIDE:
T. THORHALIGE
(I MANGEL AF BØRRE)

1. KENDISERINGS-EN:

DEN DANSKE TEGNESERIEKULTUR ER I ØJEBLIKKEP PÅ LAVERE BLIS.

(DOG HAR AVISSTRIBEN KRONENDE DAGE...)

(OG HEFTEMARKEDET - RETTET MOD BØRN OG UNGE - RØRER ATTER PÅ SIG...)

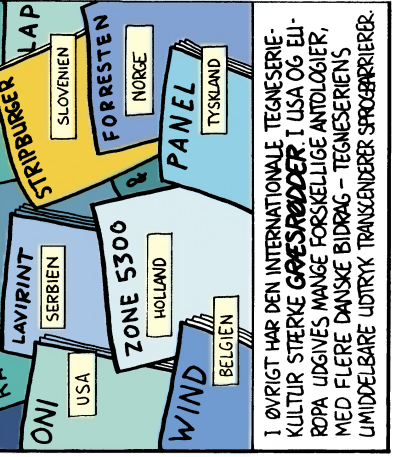

DERFOR BETTER DANSKE SERIESKABERE BLIKKET MOD UDlandet. HER KAN DEN DYGTIGE & VILJESTRÆKKE SERIESKABER ENTEN GØRE SIG FORHÅBNINGER OM **FAST INDTEGT** OG/ ELLER **ANERKENDELSE**.

HIDTIL HAR DANMARK (I MODSÆTNING TIL Fx. **NORGE**) IKKE LEVERET RIGTIGE STJERNER TIL DEN INTERNATIONALE TEGNESERIEHIMMEL... MEN HVORFOR SKULLE DET IKKE KUL'LA SIG GØRE?

MEN **ALBUMMET** - TEGNESERIE-MEDIETS SVAR PÅ ROMANEN ELLER SPILLEFILMEN - HAR DET AF MANGE GRUNDE **SKIDT**.

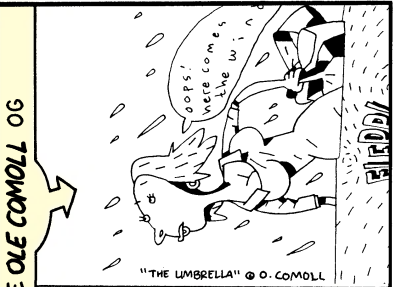
3. INTERNATIONALE GÆSERØDDER

I ØVRIGT HAR DEN INTERNATIONALE TEGNESERIEKULTUR STERKE **GÆSERØDDER** I USA OG EU-ROPA UDGIVES MANGE FØRSKELLIGE ANTOLOGIER, MED FLERE DANSKE BIDRAG - TEGNESERIENS UMIDDELBARE UDTRYK TRANSCENDERER SPROGSRARRIER.

HER MØDER MAN BLANDT ANDRE **OLE COMOLL** OG **JAN SOLHEIM**

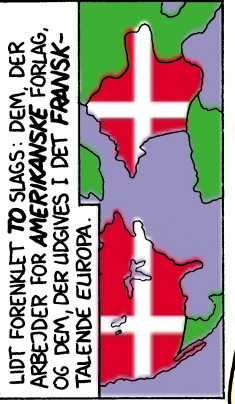

2. TEGNESERIEN, GLOBALISERINGEN

DER ER NEMLIG EN GRUPPE PROFESSIONEL-DANSKE TEGNESERIESKABERE, DER LAVER TEGNESERIER TIL UDlandet.

TO KULTURER:

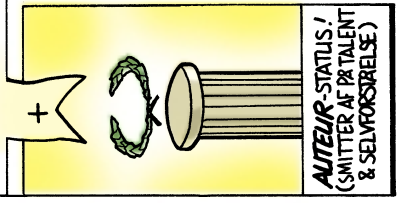

LIDT FORENKLET **TO** SLAGS: DEM, DER ARBEJDER FOR **AMERIKANSKE** FORLAG, OG DEM, DER UDGIVES I DET **FRANSK-TALENDE** EUROPA.

FRANSK TEGNESERIEKULTUR (SUKK... SOFISTIKERET, UDBREDT, HOJT AGTET, etc. STIK MOD ALLE TENDENSER VOKSER OP-LAGENE OG ANTALLET AF TITLER STØT. DEN MERE **KOMMERCIELLE** DEL AF KULTUREN ER DOG SELVFORSYNENDE.

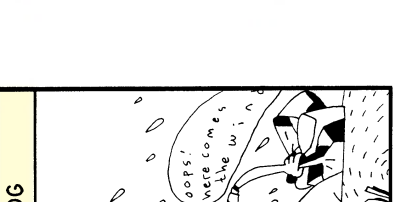
DERFOR ER FRANSKE FORLEGGERE MEST INTERESSEREDE I **PERSONLIGE** ELLER **MARCANTE** VÆRKER UDEFRA.

KONKLUSIØNEN ER **BENARD** FR UD-LÆNDINGE SJAR FOR ALVOR I GENNEM. (PENGENE SKAL KOMME FRA ANDEN INDTEGT)

FAST LØN, MESSER AF ARBEJDE, IDEELLE RAMMER FOR UDNYK-LING AF HÅNDVÆRK!

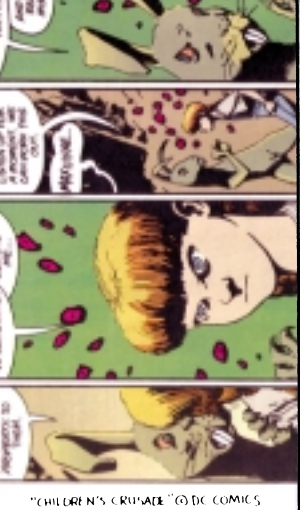

REGNEREN MULIG-HED FOR REALISERING AF EGNE PROJEKTER.

4. ... OG?

USA: DE "DANSK-TEGNEDE" AMERIKANSKE KUNNE GROFT SAGT LIGE SÅ GODT VÆRE TEGNEDE AF AMERIKANERE.

PETER SNEJBJERG F. EKS.; GIVETVIS DEN MEST PRODUKTIVE & PROFESSIONELLE DANSKE SERIESKABER - HANS STIL OG FORTÆLLETENISKE UDTRYK ER I HØJ GRAD INFLUERET AF AMERIKANSKE GENRESERIER.

FRANKRIG: HIDTIL HAR DE FLESTE DANSKE UDGIVELSER VÆRET UDGIVET HERHJEMME FØRST.

PETER MADSENS MENNESKESØNNEN, **HENRIK REHR'S** TIRSDAG,

OG SØRME OGSÅ MIN EGEN **DET DER GAR FORUD**, ER SÅDANNE EKSEMPLER. SKONT MEGET FØRSKELLIGE, DELER DE TILSVARELSENDE EN TILFÆNGELIGHED, SOM REKKER UD OVER DANMARKS GRÆNSE.

5. KONKLUSION? NOGLE HENKASTEDE UDSAGN:

A. DANSK TEGNESERIEKULTUR BØR FORTSAT STØTTES INDEFRA. HVIS VI SSES TENDENSER I UDlandet SLAR IGENNEM HER, KAN DANMARK IGEN FORVARNES TIL EN BETYDELIG TEGNESERIEKULTUR.

B. FREMTIDEN FOR DANSKE TEGNESERIER ER ET UDEMLANDSK AN-FREMtidig STØTTE RET-TES MOD STYRKELSE AF EKSPORTEN.

C. STØTTE TIL DANSK TEGNESERIEKULTUR, 30'30, MEN DET ER FØRST & FREV-MEST EN FORLAGSSTRATEGISK UDFØRDRING. HVEM HAR VILJEN OG OVERBLIKKET?

D. OVERSETER-STØTTE TIL DANSKE TEGNESERIER ER ET **STÆRKT** INITIATIV, MEN DER SKAL JO OGSÅ VÆRE NOGLE DAN-SKE TEGNESERIER AT OVERSETTE?!

E. OH...? HRM...
-DEN DANSKE TEGNESERIE LÆNGE LEVE!!!

VELS ET UDSAGN!
(JEG NUPPER DEM ALLE SAMMEN!)

OBS! MERE OM DANSK & UDEMLANDSK TEGNESERIEKULTUR PÅ WWW.RACKHAM.DK

SÅ HELLERE STÅ OG HÆNGE PÅ ET GADEHJØRNE

Af Mikael Jalving, Kulturministeriet

Da TV 2 blændede op for første gang, sad det ganske land bænket i hjørnesofaen. Det var en stor begivenhed, en øjeblikkelig succes. De fleste var glade. Så glade at få spurgt, hvem der skulle betale gildet, og hvorfor TV 2 skulle være delvis licensfinansieret. Nu står TV 2 foran sin privatisering, og debatten raser. Derfor har vi inviteret to af debattens modsætninger til en samtale om privatiseringens perspektiver.

Er det værste ved den nye medielov og privatiseringen af TV 2 virkelig, at der nu er udsigt til mere liberale reklameregler?

Metz: - Nej, det er jo mere et symptom på udviklingen, dvs. hvad det er, der kommer til at bestemme over tv-stationen efter en privatisering, ikke mindst i en forholdsvis lille økonomi som den danske. Men jeg mener ikke, at det er ligegyldigt. Problemet er, at der er sket en forfladigelse af de elektroniske medier, fordi forbruget er så enormt. Og det er derfor, at public service er en vigtig foranstaltning til at fastholde nogle normer og visse journalistiske dyder.

Ågerup: Som det allerførste skal man huske på, at privatiseringen af TV 2 alene er et spørgsmål om ejerskab. Og privat ejerskab udelukker ikke det, vi kalder public service.

Du mener altså, at et privateret TV 2 udmærket kan varetage en forpligtelse til public service?

Ågerup: - Ja. Desuden kan man sagtens forestille sig et system, hvor man beder forskellige leverandører om at byde ind på forskellige pakker, som f.eks. public service. Og efterhånden som teknologien tillader det, så vil vi slet ikke tænke i sendeflader længere, men udelukkende i programmer, fordi folk vil kunne hente det, de gerne vil se, via forskellige, nye medier. Det er digitaliseringen af DR allerede et eksempel om. Man kan sagtens privatisere, uden at det ændrer på spørgsmålet om public service. Det kræver jo f.eks. bare, at politikerne er parate til at finansiere programmer, der ellers ville blive afbrudt af reklamer...

Metz: - Ja-ja, det er jo lige det... Men hvad er så fordelene ved at privatisere? Nu tror jeg ikke, at der overhovedet er politisk vilje til at tilbageføre de dér midler. Derudover så ligger det jo i en privatisering, at der skal være et afkast; folk skal jo have pengene hjem. Og det kan man ikke forestille sig på ret mange andre måder end ved annoncefinansiering. Og hvis man har annoncefinansiering, ja, så giver det sig selv, at man må lave programmer med bred appel – det er logik. Dvs. at det, du taler om, helt naturligt vil blive stuvet af vejen.

Er der slet ikke noget marked i Danmark for elitært tv?

Metz: - Joh, det er der selvfølgelig. Men det synes jeg er mindre interessant end den overordnede diskussion, som handler om to forskellige kultursyn. Har man et

bredt kultursyn, som gør, at man laver tv for fem millioner mennesker ad gangen, eller har man et andet kultursyn, det man kunne kalde for et public service-kultursyn, som gør, at man laver tv for et varierende antal mennesker? Hvis man i henhold til det sidste kultursyn laver det såkaldt elitære eller finkulturelle, så er tanken den, at der er nogle, som ser det og får glæde af det. Det er også det, museerne gør. Ud fra et smagsdommersynspunkt, hvilket jo efterhånden er meget vanskeligt efter statsministerens beryggede udtalelse om smagsdommerne, hvor han afskærer en hel kultur og enhver form for udvælgelse og smider den på lossepladsen.

Ågerup: - Jeg tror til gengæld, at selve public service-begrebet er i spil med den tid, vi lever i, uanset hvad man gør. Nu siger du ganske vist, at DR's monopol bliver meget stærkere med det nye lovkompleks, men det var altså først i slutningen af 80'erne, at det blev tilladt at hente udenlandsk tv ned, hvilket for os i dag lyder som irakiske tilstande. Før det var der simpelthen kun den ene leverandør, bortset fra nogle lokalsendere. Nu har vi så flere og flere, og nu bliver det udstillet, at en masse af det, DR leverer for licenspenge, slet ikke er public service.

Metz: - Det er jeg enig i...

Ågerup: - Og... Hvor man helt legitimt kan stille det spørgsmål, om det er rimeligt, at man skal tvinges til at betale for diverse

underholdningsprogrammer, som hverken kulturelt eller på nogen anden måde er afgørende for det danske kulturliv eller fællesskab. Derfor mener jeg, at der er brug for en præcisering af, hvad public service egentlig er, selv om man dér kommer lidt i konflikt med det forkætrede armslængdeprincip.

Metz: - Jo, men der er altså en række interessante programtyper, som ikke eksisterer på de private kanaler, det kan man ikke komme uden om; der er noget at bygge på.

Ågerup: - Det ville også være en skandale andet!

Metz: - Jo-jo, det ville være helt skandaløst! Jeg er da også kommet i krise med det efterhånden, og ser meget sjældent tv på DR. Der er ikke noget for mig i det mere. Så kan jeg da lige så godt se på nogen, der rager på hinanden på en sydhavsø end det der pjat, de sender på DR. Men når alt bliver lagt sammen, så har de alligevel nogle ting, som er anderledes, og da kunne det være morsomt, når man nu har lidt under en stadig mere top-styret model, hvis man nu i stedet fastholdt en public servicekonkurrence fra en anden virksomhed.

Ågerup: - Her mener jeg, at privatiseringen af TV 2 og det at man i princippet forvalter public service ét sted, det kan være med til at tydeliggøre public service-begrebet og fjerne dagens udvanding, hvor der er to stationer, den ene halvt offentlig →

Kommentator Georg Metz og fremtidsforsker Martin Ågerup i en samtale om Mediedanmark i lyset af den forestående privatisering af TV 2. En samtale om public service, monopol, marked og fællesskab, men også en samtale, der afslører, at de to ikke ser særlig meget tv.

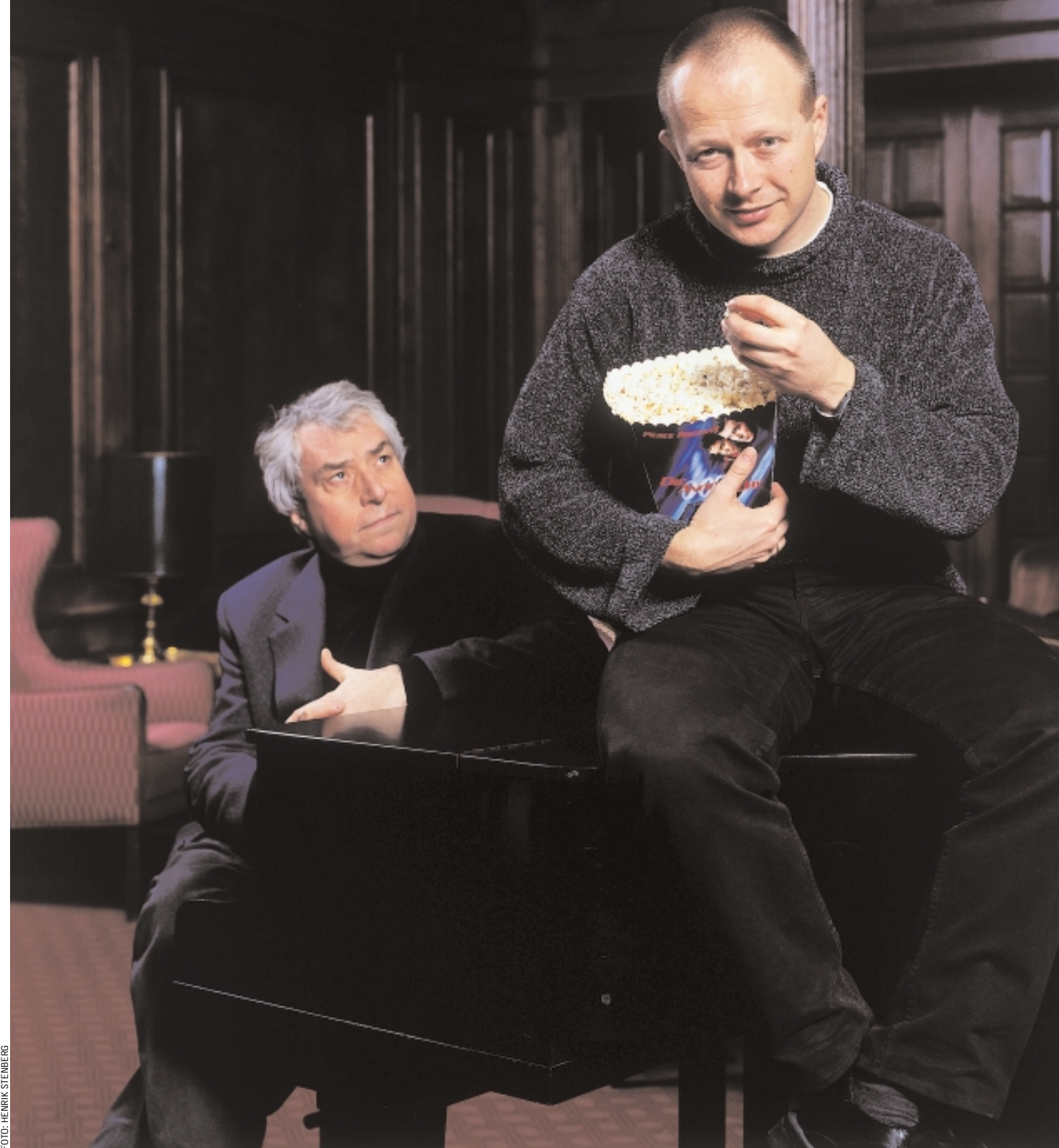

FOTO: HENRIK STEINBERG

BLÅ BOG

Georg Metz, f. 1945, redaktør ved dagbladet Information 1991-94, chef-redaktør sm.st. 1994-96, medarbejder ved Danmarks Radio 1970-88, Statens Filmkonsulent 1988-91, forfatter, kommentator, foredragsholder. Seneste udgivelse: Gensyn i mørke (roman, 2001).

BLÅ BOG

Martin Ågerup, f. 1966, uddannet økonom og økonomisk historiker fra universiteterne i Bristol og Exeter, ansat ved Institut for Fremtidsforskning 1992-98 og managementkonsulent i connector a/s 1998-2002. I dag forfatter og foredragsholder. Seneste udgivelse: Enerne (debatbog, 2001).

finansieret, men også lidt kommerciel. Nu mindskes forvirringen da i det mindste. Men derudover er jeg tilhænger af en situation, hvor alle kan byde ind på at levere public service.

Metz: - Det lyder godt i den ideale verden, men ikke i den virkelige verden, her tænker jeg på de seneste 20 års erfaringer eller mere. Public service opstår bare ikke ud af det blå. Selv DR – med en vis kultur for sådan noget – byder ikke ind på public service. Det er det, der sker i udbudssituationen: Den mangfoldighed, der er blandt udbyderne, den bliver ensrettet meget hurtigt. Markedets mangfoldighed er mere i teorien end i virkeligheden.

Ågerup: - Det er rigtigt, at der er ting, markedet ikke kan. Men jeg tror, at vi på nogle områder ikke bruger markedet nok. Jeg kan ikke lade være med at tænke på to medier som gratisaviserne Urban og MetroXpress, som på mange måder er et nyt eksempel på public service, fordi de har fået en masse mennesker, der normalt ikke læser avis, til at gøre det. Det er jo fantastisk! Ligesom med dem, der ser nyhedsprogrammer på TV3 og andre steder, mennesker som ikke kunne drømme om at tænde for en TV-avis. Markedet kan altså nogle ting!

Metz: - Jeg mener stadig, at det er vigtigt, at et civiliseret land har et forum for højkvalificeret elektronisk formidling, et forum, som ikke bare kan reduceres til et økonomisk spørgsmål, det er en politisk beslutning. For at opnå den samme kvalitet som i de store lande, så er et lille land som Danmark nødt til at gøre

noget ekstraordinært, ligesom på filmens område, frem for at slå ind på en markedsmodel, hvor det er flertallet, der styrer....

Ågerup: - Nej, nej! Det har ikke noget med flertallet at gøre. Markedet er i virkeligheden det mest demokratiske, man kan forestille sig. På markedet, dér går man ud og køber det, man hver især gerne vil have, individuelt. Det afgørende er ikke flertallet, men om der er et marked for en given ting, og det kan der sagtens være for en niche eller for noget elitært, og så vil det blive leveret via markedet. Når man derfor privatiserer en tv-station, så opnår man en chance for, at der sker noget nyt. Og når vi kigger på de to store tv-stationer, så må man tilføje: Alt vil ikke være tabt, hvis eksperimentet ikke går, som vi håber.

Metz: Det sidste kan jeg godt tilslutte mig, men jeg tror godt, man kan forudsige, hvordan det vil gå med kvaliteten i et privatiseret TV 2.

Nu er I begge fortalere for public service. Men skal tv virkelig fremme fællesskabet? Bliver det ikke en tak for nationalromantisk?

Ågerup: - Jo, altså påberåbelsen af fællesskabet bliver misbrugt til mange ting. Jeg hører ikke til dem, der mener, at vores fællesskab er truet. Jeg har den grundopfattelse, at vi af natur er sociale væsener. Det er noget sludder, at det er med børneopdragelsen og i skolen, vi lærer at være sociale. Det, der styrker fællesskabet, det er ikke, at vi alle har set “Nikolaj & Julie”, men at der er nogen, der har set noget andet. Dvs. når mennesker opdager, at de har

forskellige opfattelser, erfaringer, præferencer.

Metz: - Enig! Alligevel er det vigtigt, at der er en eller anden fornemmelse af kanon og historisk bevidsthed. Der er bestemt et element af oplysning og tro på kvalitet bagved det, jeg siger, som er stik imod, hvad statsministeren sagde i sin første nytårstale. Efter min mening er det meget vigtigt, at vi har folk, smagsdommere, der løfter pegefingeren over for os alle sammen. Men fællesskab? Så bliver jeg også skeptisk. Man kunne også sige, at det er det modsatte af fællesskab, som er vigtigt. Nok skal vi have pluralisme i vores tv og nyhedsformidling, men det skal vel at mærke være på et kvalitativt niveau. I øvrigt har jeg altid ment, at man sgu ikke skal sidde og se tv, når man er ung, men hellere stå og hænge på et gadehjørne...

Ågerup: - Jeg ser heller ikke vanvittig meget tv... Og jeg spekulerer på, hvor vigtigt tv overhovedet er, ikke bare for den enkelte, men også for vores samfunds ståen. Jeg mangler en eller anden substans, hvor man kan slå ned og sige: Dét der, det er tv-mediets særlige kvalitet! Jeg mener dybest set, at tv-mediet er underholdning, og at det forholder sig sådan overalt på kloden, og at man derfor ligeså godt kan lægge det ud til markedet, og så kan folk selv bestemme, hvad de vil se og ikke se.

Metz: - Jamen, du, der er lige den forskel, at vi så ikke får ordentlig public service, men public service på et meget lavere niveau! Ellers er jeg enig med dig. Der er fandme vigtigere ting her i livet! ■

Spørgsmålet om kulturarven er på den politiske dagsoden, og en ministeriel udredning om bevaring af arven er på trapperne. Over de næste sider ser Kulturkontakten på kulturarven fra flere sider. Hvad skal vi bevare? Hvad er den bedste bevarings-teknik - og hvad med internettet?

PÅ JAGT EFTER KULTURARVEN

Den danske kulturarv er truet, siger de på museerne og universiteterne. Og Kulturministeriet har nedsat et udvalg, der skal tage stilling til, hvordan fortidens fremtid bedst kan sikres. Men hvordan ser den egentlig ud, den danske kulturarv, og hvad er det, vi skal, kan og vil bruge den til?

For danskere omkring de 30 er Jørgen De Mylius et fænomen. Han var den smarte tv-far for en hel generation og uløseligt kædet sammen med det at vokse op i 1980ernes kartoffelkursramte Danmark. Det var ugens højdepunkt, når han – iført lyserød blazer og væg til væg smil – tone-de frem i tv-showet Eldorado, for at give danske teenagere et kig ind i en verden af guld, glimmer, sex og kulørte drinks. Men betyder det, at Eldorado er en del af kulturarven?

Fra Christiansborg til den nærmeste kolonihave. Fra Nationalmuseet til den næste julefrokost. Fra Arne Jakobsens rådhus i Århus til den lokale smørrebrødsforretning på Christianshavn. Fra DR til landets universiteter og læreanstalter. Alle steder tales der om kulturarven. Senest har sparekrav tvunget Nationalmuseet til at fyre folk. Museets ledelse advarer om, at kulturarven er truet. Også i ministerielt regi diskuteres sagen. Kulturministeriet nedsatte i april 2002 et udvalg, der skal udrede, hvordan kulturarven bevares.

Det eneste, der tilsyneladende er bred enighed om, når det gælder spørgsmålet om kulturarven, det er, at den er meget vigtig. Problemet er naturligvis, at kulturarven koster tid og penge at bevare. Spørgsmålet, der stilles, er oftest hvordan? Og sjældent hvorfor? Hvad skal vi egentlig med den symaskine, som skrædderen i Århus brugte for 100 år siden? Hvad skal vi med et skibsvrag i Vesterhavet? Hvorfor skal Det Kgl. Bibliotek i al tid og evighed gemme et eksemplar af det nummer af Kulturkontakten, som De sidder med lige nu?

Mylius og Korch

En, der godt vil svare på de spørgsmål, er Det Kongelige Biblioteks direktør, Erland Kolding Nielsen: “Ethvert civiliseret samfund udvikler sig på baggrund af sin histo-

rie”, siger han kort og godt, fra sit kontor i Den Sorte Diamant. I sig selv et stykke kulturarv. Ligesom Vor Frelser Kirke og Henning Larsens byggeri på havnefronten – begge dele kan ses fra Erland Kolding Nielsens kontor – er det.

Erland Kolding Nielsen siger, at det er farligt at anlægge et aktuelt kvalitetskriterium, når kulturarven skal vurderes: “Morten Korch har præget danskernes læsevaner i det 20. århundrede på samme måde som Jørgen De Mylius har præget musiksmagen. Hvis man skal kassere Mylius, skal man også kassere de sidste eksemplarer af Morten Korchs originale manuskripter. Og det skal vi naturligvis ikke”, siger han.

Samtidig peger han på, at der er dele af historien, som alle er enige om, er bevaringsværdige, men som i dag er truet, på grund af mangel på penge og viden. Det er eksempelvis flere originale manuskripter og breve fra H.C. Andersen, Søren Kierkegaard og Adam Oehlenschlægers hånd, der er skrevet på nedbrydeligt papir. Det vil sige papir, der langsomt – men sikkert – går i opløsning.

At det kan være vanskeligt og dyrt at bevare den fysiske kulturarv, ved Nationalmuseets spareramte direktør, Carsten U. Larsen godt. Han står i spidsen for en institution, der indsamler, udforsker og formidler det, der tit kaldes den materielle del af den danske kulturarv. Heller ikke han er i tvivl:

“Det handler om dannelse, om at forstå de rødder og den historie, som man er rundet af”, siger han.

Carsten U. Larsen mener eksempelvis, at kongerækken er en del af den danske referenceramme. Den er med til at kitte det danske samfund sammen. Han peger på, at enhver besættelsesmagt igennem menneskets historie har forsøgt at ødelægge kulturarven i det land, de har besat. Ødelægger man kulturarven, ødelægger man et lands identitet.

Nej til smagsdommere

Allis Helleland, der er direktør på Statens Museum For Kunst i København, er enig. Hun siger, at man selvfølgelig ikke kan indsamle og gemme alt i verden, men at man har

Af Andreas Fugl Thøgersen

pligt til at samle alt det ypperste og alt det originale – “alt hvad mennesket har frembragt, som har præget menneskelivet”.

Med henvisning til både det globale og det multikulturelle, siger museumsdirektøren også, at det i dag er “vigtigere end nogensinde, at bevare og forske i alt det, som har dannet os som befolkning”.

Allis Helleland, der netop har fået en tur til som chef for Statens Museum For Kunst, tilføjer, at man i museumskredse selvfølgelig er nødt til at diskutere, om der skal prioriteres anderledes – og hårdere – end der i dag bliver, når alt fra bøger, skibsvrag, bygninger, arkivalier, kunstgenstande og brugsgenstande, samt tv, radio og film, indsamles, kategoriseres og udforskes. I kulturarvens navn.

Tilbage står spørgsmålet om, hvad der skal gøres for at bevare eksempelvis de mange originale manuskripter, kunstgenstande og brugsgenstande, som blandt andre Allis Helleland, Carsten U. Larsen og Erland Kolding Nielsen har ansvaret for. Og spørgsmålet om i hvor stort omfang radio, tv og film overhovedet er kulturarv. Og om en del af den gamle arv kan bevares i digital form.

Ifølge Erland Kolding Nielsen, kan digitalisering ikke alene løse problemerne med at bevare dokumenter for eftertiden, men den er et fremragende instrument, ikke bare til bevaring, men til udbredelse af kendskab og adgang til kulturarven. Ikke bare for forskere, men for alle borgere.

Tilbage står også tv-optagelser med en tidlig Jørgen De Mylius, spændt op i pastelfarver. Et billede på en tid, et stykke Danmarkshistorie, som det, igen med Erland Kolding Nielsens ord, er værd at bevare, fordi “kulturarven ikke er finkultur valgt af de p.t. siddende smagsdommere. Og i og med, der er skiftende værdinormer til skiftende tider, er det et problem, hvis vi i dag udskiller for meget”.

Det handler med andre ord ikke kun om fortiden. Det handler i høj grad også om fremtiden, når Kulturministeriets udvalg her i april måned giver deres bud på, hvordan vi skal prioritere, opbevare, behandle og bruge vores fysiske og digitale kulturarv. ■

Billederne er taget i Nationalmuseets magasiner.

FOTO: P. WESSEL

Svær
Sumatra 1800-1893

Barnestol
Barnestol fra slutningen af 1700tallet.

DILEMMA: HVAD SKAL VI BEVARE?

De kulturhistoriske museer rundt om i landet bugner af genstande, den danske muld og havbund rummer utallige arkæologiske fund, vi ikke har ressourcer til at grave op, og vi er omgivet af millioner af genstande i vores egen nutid – fra rumrakter og enorme industrimaskiner til et hav af plastikdimser og digitale dokumenter. Det er umuligt at bevare dem alle for eftertiden, så hvordan skal vi prioritere de begrænsede ressourcer, landets 200 kulturhistoriske museer råder over? Fire museumsfolk kommenterer her de dilemmaer, vi står overfor.

Hvad skal vi prioritere at sikre eftertiden blandt de millioner af genstande, vi råder over i dag?

Steen Hvass, direktør for Kulturarvstyrelsen:

– Vi afklarer i øjeblikket, hvad vi skal prioritere at gemme fra industrisamfundet, og vi er ved at lave en database over de ældre genstande, der er på museerne i dag, så vi ikke bruger ressourcer på at bevare identiske genstande. Dybest set er det umuligt at vide, hvad eftertiden vil sætte størst pris på at få overleveret, men det er op til fagfolkene at udvælge så godt som muligt. Vi har i dag en meget restriktiv indsamlingspolitik – kassation har hidtil været et fyord, men genstandene skal have en væsentlig historie at formidle, og vi foretrækker at gemme helheder, som formidler sammenhæng. Men f.eks. var messingstrygejern et statussymbol i Thy, så museet der har en hel række, mens de var allemandseje i København, så der gemmer man kun få. Fællesmagasiner kan også betyde, at vi bruger ressourcerne optimalt – som det, man nu etablerer i Vejle Amt, hvor man bevarer de bedste eksemplarer af identiske genstande fra amtets 12 museer, som de så kan låne til udstillinger. I forhold til de kendte arkæologiske fund, som stadig er i jorden, er eftertiden bedst tjent med in-situ bevaring, hvor vi

lader dem ligge som en fremtidig ressource til at få ny viden om vores fortid.

Bør museerne smide noget ud for at få plads til nyt?

Jørgen Selmer, direktør for Københavns Bymuseum:

– Museerne rummer mindre end en genstand pr indbygger – det er forsvindende lidt i forhold til alt det bras, vi i øvrigt omgiver os med. Men det er vigtigt, at vi opbevarer de rigtige genstande, og hvad vi som fagfolk vurderer som værdifuldt skifter fra generation til generation. Hvad vi ikke finder interessant, kan eftertiden have en anden holdning til. De fine gamle 1700-talsdøre, vi gemmer i vores magasin, sammen med andre bygningsdele fra nedrivningen af Adel- og Borgergadekvarteret i 40'erne, bruger vi ikke nu, men de er i så fin stand, at vi gemmer dem. De er indsamlet, fordi museumsfolkene dengang interesserede sig for dem, og det kan man komme til igen, selv om vi ikke er interesserede i at udstille 50 gamle døre på rad lige nu. Og det koster ikke et astronomisk beløb at skaffe magasinplads til tingene, for vi tager jo absolut ikke imod alt, bare det er gammelt. Vigtigt er det også, at der bevilges mandetimer til at registrere, hvad museerne rummer på landsplan, så vi kan sikre en mere koordineret indsamling fremover og ikke bruger ressourcer på at opbygge overflødige samlinger.

Skal museerne være mere kritiske med, hvilke gaver de tager imod?

Erland Porsmose, direktør for Kerteminde-egnens Museer:

– Vi kan ikke kun basere samlingen på de gaver, folk vil give os – vi skal også sikre, at samlingen både dækker et felt af vores nationale kulturhistorie og spejler egnens særtræk, så vi øger lokalbefolkningens bevidsthed om det særlige fællesskab, de er del af her. Det sidste er særligt vigtigt i dag, hvor vi flytter meget rundt, og fælles-

Af Monica C. Madsen

skaberne generelt er trængt: Hos os kommer nyttilflyttere f.eks. tit på besøg, fordi de ønsker et mere rodfæstet forhold til egnen.

– Opgaven er svær, for vi kan jo ikke gemme et eksemplar af alt, og må udvælge et meget lille udsnit. Især de mange arbejdspladser, som er ved at forsvinde, er et dilemma: Udviklingen i landbruget – vores mest dominerende erhverv – vil vi f.eks. gerne dokumentere. Men området er enormt, og vi kan kun dække det godt nok ved at fordele opgaverne på landsplan – så undgår vi også at afvise gaver, men kan henvise til det museum, som specielt tager sig af pløve, eller hvad borgerne nu tilbyder os.

Har vi for mange museer i Danmark i dag?

Aino Kann Rasmussen, Veluxfonden:

– Enhver lille købstad behøver ikke have et statsanerkendt kulturhistorisk museum, når realiteten er, at de ligner hinanden meget: Om man skal køre 25 km for at besøge sit museum gør ikke stor forskel for borgerne – der er jo stadig lokalhistoriske arkiver i de fleste byer.

Jeg får måske en på sinkadusen for at mene, at tiden er inde til at revidere, hvordan vi udnytter ressourcerne bedst: I 70'erne besluttede man, at museerne skulle specialisere sig i forskellige områder, men det er kuldsejlet, fordi kommunens tilskud i for høj grad har dikteret det enkelte museums profil. Så nu har vi en masse ens skomagerværksteder, tandlægestole osv. rundt om i landet.

– I stedet for at klatte pengene ud til næsten 200 kulturhistoriske museer, bør flere gå til centrale museer, så de kan lave noget super godt. Kommunerne burde også samarbejde om stærkere museer, fællesmagasiner, formidling og måske en ny, forsvarlig kassationspolitik, hvor kasserede genstande bruges til sanserum, af skolerne osv., så børn kommer i nærkontakt med dem. ■

UDREDNING OM KULTURARV

Folketingets Kulturudvalg har bedt kulturministeren om at se nærmere på bevaringen af både den fysiske og den elektroniske kulturarv. Derfor nedsatte Folketingets Kulturudvalg i april 2002 to udvalg, som i den nærmeste fremtid vil offentliggøre en samlet udredning med en række anbefalinger.

Blandt de emner som udvalget skal komme med anbefalinger til er:

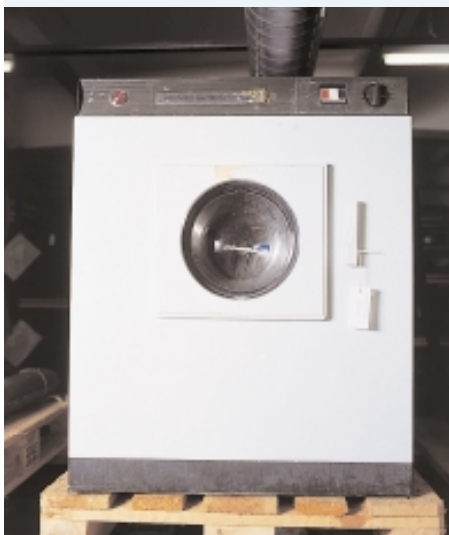
- hensigtsmæssigheden af de nuværende bevaringsstrategier

- løsning af akutte og langsigtede bevaringsbehov for både fysiske og elektroniske genstande, herunder interenettet
- alternative bevaringsstrategier
- pligtaflevering
- mulighederne for øget samarbejde mellem museer, biblioteker og arkiver

I udredningen vil man også se på, hvilke økonomiske konsekvenser forskellige bevaringsstrategier vil have.

Baggrunden for udredningen er blandt andet:

- at mængden af genstande, arkivalier og offentliggjorte værker vokser hele tiden og
  - at der på flere felter er alvorlige problemer med bevaringen af materiale, det gælder både for kulturarven af ældre dato og for vor tids kulturarv, f.eks. digitalt fremstillet materiale samt nutidskunst
- Redegørelserne med de endelige anbefalinger vil være tilgængelige på ministeriets hjemmeside, www.kum.dk, så snart de offentliggøres. ■

Billederne er taget i Nationalmuseets magasiner.

FOTO: P. WESSEL

Vaskemaskine.

HOOVER AUTOMATIC 90 Fremstillet i England. Brugt i Danmark i begyndelsen af 1970erne

Trykkerimaskine

Stammer fra Krøyers Bogtrykkeri, Lyngby. Trykkeriet grundlagt 1903, nedlagt 1973.

INTERNETTET SKAL NU ARKIVERES

Internettet er det medie, som giver det mest bredspektrede billede af vores samfund i dag, og det vil være et uvurderligt kildemateriale for fremtidens forskere fra hele det humanistiske felt. Derfor skal internettets 400.000 .dk-domæner nu kopieres og lagres fire gange om året.

– Hvad vi finder banalt ved os selv og vores samtid, vil eftertiden måske opfatte som helt centralt – derfor er det vigtigt at gemme alt på nettet, når nu det er muligt uden de store ekstraomkostninger, siger lektor, dr. phil. Niels Ole Finnemann. Han er leder af Center for internetforskning på Århus Universitet, og pointerer, at nettet er et unikt kildemateriale for fremtidige forskere fra hele det humanistiske felt: – Det er svært at forestille sig, at efter-

tiden kan forske ordentligt i vores tid uden. Samtidig føjer netarkivet helt nye dimensioner til forskning i form af et enormt stort uredigeret kildemateriale, samt adgang til vores tids torvesladder, chatsiderne, som spejler, hvad der rører sig i befolkningen.

Helt konkret skal nettet kopieres fire gange om året, samt i forbindelse med særlige begivenheder eller hændelser, som f.eks. 11. september 2001.

– Hver dag kopieres desuden udvalgte sider, hvor der sker hyppige ændringer – bl.a. nyhedsmedier og debatfora. Ved at lægge disse øjebliksbilleder sammen får man et godt billede af, hvordan samfundet udvikler sig, siger Niels Ole Finnemann.

At nettet arkiveres, betyder også, at vi nu kan gå på biblioteket og surfe både ho-

risontalt på nettet, som det ser ud lige nu, og vertikalt tilbage i tiden. Vi kan altså bruge det på samme måde, som vi i dag kan bruge bibliotekets avisarkiv og bogsamling til at finde informationer om bestemte emner.

Selve internetarkivet er ikke så dyrt – det koster 3-4 mio. årlige kroner at indsamle og lagre, og fysisk vil pc'ere og servere med 10-20 års arkiv kun kræve et lokalt svarende til en større stue i Det Kongelige Bibliotek eller Statsbibliotekets eksisterende bygninger.

– Dyrest bliver det at forny maskiner og software, mens udvikling af programmer, som kan overføre arkivet til nye formater, bliver en fælles og dermed billigere international opgave, siger Niels Ole Finnemann. ■

Af Monica C. Madsen, Bureauet

Buste
20. århundrede

Citronpresser
Fremstillet på plasticfabrikken Thyen & Co, Ballerup i perioden 1964-1968

Billederne er taget i Nationalmuseets magasiner.

FOTO: P. WESSEL

TYKKE MURE AF LØSER DYRE KLIMAANLÆG

Af Monica C. Madsen

Forsvarlig bevaring af kulturarven er som regel uøseligt forbundet med dyre klimaanlæg, installeret i almindelige bygninger. Men ved at bygge anderledes, kan man nedsætte udgifterne til klimaanlæg drastisk. Det viser erfaringerne fra kælderens under domkirken i Köln, hvor pergamenter fra Romertiden har trivedes i bedste velgående i årtusinder uden hjælp fra ventilations- og varmeanlæg.

Fra 80.000 DM til kun 800 DM om året – så drastisk er udgifterne til klimaanlægget i et 6000 m² stort museumsmagasin i Hamburg blevet reduceret, efter at magasinet er rykket ind i en ny bygning, som er konstrueret til at sikre et så stabilt indeklima som muligt.

– På samme måde kan de fleste andre museer spare store summer på driftsudgifterne, hvis de kan skaffe midler til nye arkiver og magasiner, der er bygget specielt til opbevaring af genstande, som skal beskyttes mod de nedbrydende udsving i temperatur og luftfugtighed. Driftsudgifter, som er en stor klods om benet i forhold til de aktiviteter, museerne gerne ville bruge ressourcerne på i stedet, siger Lars D. Christoffersen.

Han er rådgivende ingeniør hos Birch & Krogboe og har skrevet ph.d. om, hvordan man kan bygge

magasiner ud fra erfaringerne fra domkirken i Köln – den såkaldte Zephyr-model med tykke mure af bygget af f.eks. tegl eller moler (som i dag primært bruges til kattegrus!). De reagerer nemlig så langsomt på de udendørs temperatur- og fugtudsving i løbet af året, at genstandene bag de tykke mure er beskyttet mod de bratte skift, som forstærker deres nedbrydningsproces. Deraf navnet Zephyr, opkaldt efter vestenvinden, som bringer afkølede luft i sommerens hede og opvarmende luft i vinterens kulde.

– De sidste 50 år er kravene om at sikre et stabilt klima i magasiner og arkiver blevet så strenge, at man kun har kunnet løse dem vha. dyre klimaanlæg, fordi man er flyttet ind i huse bygget til andre formål, eller har bygget nyt uden at bruge selve bygningskonstruktionen til at sikre et optimalt indeklima. Derfor er drifts- og vedligeholdelsesudgifterne blevet så store. Men vi har nu bygget en række magasiner ud fra Zephyr-modellen rundt om i Europa, blandt andet for Nationalmuseet i København, og de kan alle klare sig med meget mindre og langt mere miljørigtige anlæg end normalt. Så kan museerne skaffe anlægsmidler til nye magasiner, vil de kunne spare rigtig mange penge på sigt, siger han. ■

Kultur i hele Verden!!

Musicals Paris Teater

Berlin London New York Udstilling

Edinburgh Wien Verona Stockholm Fodbold

Ballet Prag

Bestil dine billetter hjemmefra hos:

ARTE UPLAND

70 10 20 14
ticket@arteudland.dk
www.arteudland.dk

DIGITALISERING GIVER ALLE NEM ADGANG

Bevaring af elektroniske medier er ikke et nyt fænomen – Statens Mediesamling har siden 1987 haft hjemme i kælderen under Statsbiblioteket i Århus og har nu 320.000 plader, cd'er og bånd med musik, radio/tv, dialekter, samfundsdebatter, forfatteroplæsninger, historiske taler osv. osv.

Bogtårnet – vartegnet for Statsbiblioteket – har fået en lillebror: Det digitale bogtårn, en server i bibliotekets kælder, som er ved at blive fyldt op med digitale kopier af samlingens værker.

I kælderen er også et rum med lyttebokse, hvor enhver kan komme ind fra gaden og høre værkerne – enten direkte fra vinyl og bånd, eller fra digitale overspilninger af gamle medier. Det sidste giver f.eks. mulighed for at høre Carl Nielsen selv ved klaveret. Han er egentlig optaget på en så-

kaldt voksvalse, men der findes ikke tilstrækkeligt professionelt udstyr til denne type valser i Danmark. Derfor er den nu overspillet digitalt på en fonograf i Kiev.

Ambitionen er at lagre større dele af samlingen digitalt og lægge den ud på nettet i det omfang ophavsretsloven og aftaler tillader, så også folk uden for Århus kan få glæde af den.

– Det er en af vores vigtigste opgaver i de kommende år, siger Eva Fønss-Jørgensen, leder af Nationalbiblioteksområdet. At der er interesse for det, er hun ikke i tvivl om: Mens der er ca. 4000 pladeudlån om året, har 50.000 i 2002 besøgt hjemmesiden Dansk Lydhistorie for at høre udvalgte optagelser – især egnsdialekter er en topscorer:

– Hvor mange ville have lyttet til dem, hvis de ikke lå på nettet? Og hvor mange

Af Monica C. Madsen

flere vil mon lytte til vores øvrige værker, hvis man kan gå på nettet hjemme i stuen og høre dem?

Digitalisering tager imidlertid tid – f.eks. skal de 1700 gamle valser overspilles fra én af de få eksisterende fonografer i verden, som sikrer hver valse optimal lyd-gengivelse. Derudover har det mest skrøbelige materiale førsteprioritet, men efterspørgslen er også en vigtig målestok.

Nye cd'er lagres også i det digitale bogtårn, når samlingen modtager dem, og derved undgår man at de ender i samme situation som valserne:

– Vi ved ikke, hvor længe cd'en holder. Derfor har vi valgt en strategi, som sikrer bevaringen fra starten, så vi ikke om 10-20 år står med en ophobning af medier, vi måske ikke kan afspille, siger Eva Fønss-Jørgensen. ■

Bolle
Ølbolle med låg. Indskrift: Denne terrin er gjort den 6. Juni 1805. Søren Jensen. Slangerup

Mongoldragter
Indre Mongoli. Den 2. Danske Centralasiatiske Ekspedition 1938-1939

Billederne er taget i Nationalmuseets magasiner.

FOTO: P. WESSEL

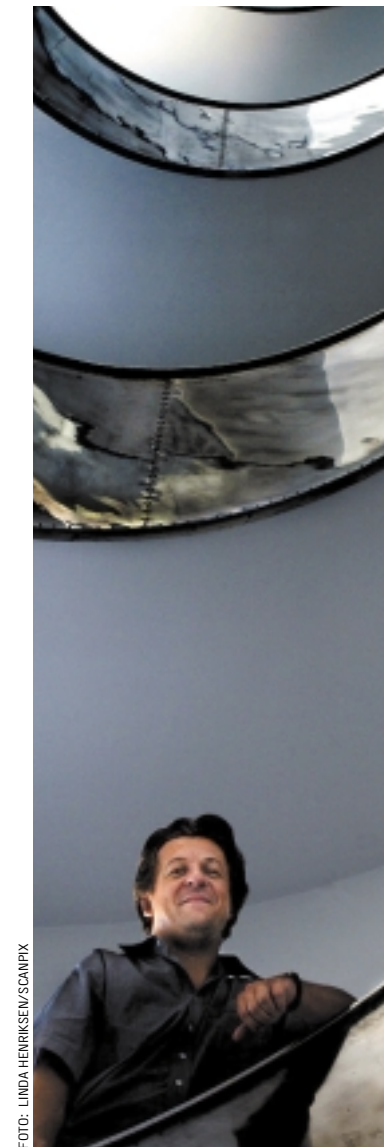

FOTO: LINDA HEINRIKSEN/SCANPIX

GIV EN HÅND TIL MUSIKKEN

Af Jakob Kvist

Der må rettes op på musikbranchens selvmål, fremhæver den kreative direktør for det nystartede ArtPeople i en appel til kulturpolitisk handling. Musikkens krise truer med at klippe en hel generation af såvel forbrugere som udøvere ud af den historiske kontinuitet, hedder det blandt andet.

BLÅ BOG

Jakob Kvist (f. 1964), direktør i ArtPeople, forfatter, journalist. Har udgivet en håndfuld bøger, bl.a. *Ambassadøren* – en bog om Michael Laudrup (1996), *Khader.dk* – sammenførte erindringer (2000) og senest *Møllehave* – et liv har fem akter (2002). 1998 instruerede Jakob Kvist dokumentarfilmen *Kandidaterne* i samarbejde med Michael Kristiansen. Jakob Kvist har tidl. været ansat på *Det Fri Aktuelt*, *DR*, *Ekstra Bladet* og *Berlingske Tidende*.

KONFERENCE OM PLADEBRANCHEN

Kulturministeriet afholder den 12. maj 2003 en konference om pladebranchen i Danmark. Konferencen vil belyse, hvordan den internationale krise påvirker vilkårene for udgivelser af rytmisk musik i Danmark. Konferencen foregår på Arkitektskolen på Holmen i København. Yderligere oplysninger på Kulturministeriets hjemmeside, www.kum.dk, eller hos fuldmægtig Per Gade i Kulturministeriet på: 3392 9826.

Krise og glamour er ikke to begreber, der umiddelbart rimer på hinanden. De færreste kan forestille sig kongens foged slæbe af sted med balkjolen fra sidste års Grammy-uddeling, og det er måske en af forklaringerne på, at rockbranchens rallen har været så længe om at blive hørt.

Der har manglet ansigter på fortællingen om de svigtende indtægter og de stillestående hjul, og det gør der sådan set stadig. Men trods koryfæernes delvise og forståelige ulykter til smide tryllestøvet i fuld offentlighed, er der alligevel kommet fokus på elendigheden i de seneste måneder. Folketinget har diskuteret branchen, den radikale Naser Khader har fremsat et lovforslag om støtte til produktion/markedsføring af cd'er, og den 12. maj afholder Kulturministeriet så en høring med decideret fokus på pladebranchens krise. Ti-øren er med andre ord faldet på de bonede gulve, og det er sket i et så tilpas "ansvarligt" tempo, at det forhåbentlig indikerer et kommende og tilsvarende gennem-

tænkt bud på en løsning.

Men det er så også nu, at et eller andet må gøres, hvis man skal redde det samlende, kulturelle udtryk, som man kunne benævne dansk rytmisk musik. Ikke fordi der ikke vil blive spillet musik i Danmark – uanset hvad. Og ikke fordi der ikke vil udkomme danske plader – uanset hvad. Men fordi den sunde fødekæde er brudt sammen. Forholdet mellem commercialitet og kvalitet, mellem erhverv og kunst, er truet af nedsmeltning. Simpelthen fordi kløften imellem disse to klassiske med- og modspillende tilgange er blevet næsten uoverstigelig i de senere år.

I årtier gik det, om ikke strålende, så i hvert fald godt uden statslige subsidier af nogen art. Rockbranchen klarede sig selv – i modsætning til stort set alle andre kunstformer – og der kom meget godt ud af det, ja ligefrem god kunst i ny og næ. Pladeselskaberne havde råd til at udvise både risikovillighed og vedholdenhed, og eftersom man fandt sig i populærkulturen, var lek-

tionen lært fra barnsben. Der behøvede ikke være nogen modsætning mellem kvalitet og salgbarhed, og alle kendte anekdoten om ham den arme stakkel, som i tidernes morgen sagde nej tak til Beatles. Han signede så umiddelbart efter Rolling Stones og genvandt dermed æren, men så meget desto mere talte eksemplerne deres eget klare sprog. Branchen havde sin solide erfaring med at balancere mellem kunst og købmandsskab.

Så vi fik, hvad vi skulle have, også i Danmark. Gasolin, C.V Jørgensen, Sort Sol, Johnny Madsen, Sebastian, Lars H.U.G. og mange, mange flere. Nogle skrev sig positivt ind i såvel regnskabs- som historiebøgerne, andre nøjedes med en af delene. Men balancen var basalt set sund, og talenterne fik chancen. Ikke bare en gang, men som regel både to og tre gange, hvis inputtet var overbevisende nok. Og Poul Krebs fik sit folkelige gennembrud i noget nær syvendte forsøg og kvitterede dermed uimodsigeligt for baglandets vedholdende satsning på ham.

I dag har piben unægtelig fået en anden lyd. På få år er pladesalget herhjemme halveret, og de store bærende selskaber bløder igennem, hvis ikke de allerede har neddroset deres aktiviteter og ikke mindst deres udviklingsarbejde til det rene ingenting.

Årsagerne hertil er mange, og nogle af dem er uden tvivl selvforskyldte. Piratkopiering, downloading, radioformatering, tv-stationernes segmentering og den almindelige markedstilpasning er alt sammen udefrakommende faktorer, som har rystet billedet, men der kan helt klart også peges på en række selvmål igennem tiden. Således overså elefanterne efter min mening betydningen af de små pladebutikkers eksistens og efterfølgende lukning, mens tid var.

Det kan vi bare ikke bruge til noget i dag. Vi har i mellemtiden organiseret og forfinet uddannelsen af nye, rytmiske musikere, og de kan ikke bruge æh-bæ-bussemand til ret meget. De kan bare konstatere, at de er ligeså fremtidssikrede som gørtlere,

“Ser man på antallet af udgivne cd'er i Danmark, kan man da også konstatere, at det vælter ud. Det er selvfølgelig fint nok, men skinnet bedrager en smule. For de hjemmegjorte og selvudgivne og selvsolgte plader har taget over, hvor produktionerne og satsningerne i stort omfang er gået ud, og selvom det kan være meget yndigt og græsrodsagtigt alt sammen, så er det ikke dybest set ikke særligt sundt.”

re, hvis ikke et eller andet sker.

Det handler som nævnt ikke om, hvorvidt der vil blive spillet musik i Danmark fremover, for det vil der altid blive. I enhver kultur til enhver tid. Ser man på antallet af udgivne cd'er i Danmark, kan man da også konstatere, at det vælter ud. Det er selvfølgelig fint nok, men skinnet bedrager en smule. For de hjemmegjorte og selvudgivne og selvsolgte plader har taget over, hvor produktionerne og satsningerne i stort omfang er gået ud, og selvom det kan være meget yndigt og græsrodsagtigt alt sammen, så er det ikke dybest set ikke særligt sundt.

Selvfølgelig giver det stemme og muligheder til nogle kunstnere, og det skal jeg ikke forklejnne. Men alt andet lige bliver en del af fortidens demobånd i dag forklædt som færdige udgivelser, og det repræsenterer i sig selv et niveauskred. Det kunne man fint leve med, hvis der i den anden ende stadig var plads til at satse, udvikle, rejse, producere, knokle i studiet og alt, hvad der i

øvrigt ofte hører sig til i en hård og frugtbar kunstnerisk proces. Men det er der bare ikke, og så siver standarden roligt og sikkert. Så er det, at den fine balance mellem kunst og commercialitet ryger sig en tur. Så splittes markedet op imellem en lang række, små snævre udgivelser, som aldrig når bredt ud, og en række topkommercielle produkter med økonomien som eneste ambition. Og så forsvinder de brede, kvalitative folkelige fællesnævnerne, som filmen har formået at skabe indenfor de senere år. Lars H.U.G. bliver kort sagt ikke udfordret bagfra af en ny, fremstormende mand af egen kaliber, men derimod af Italiensk for Begyndere, og det er fint nok for dansk film, men skidt for musikken.

Og det er ikke fordi, talenterne ikke er der. Der er tværtimod rigtig mange i disse år. Men der er ikke længere råd til at udvikle og satse definitivt og vedholdende på dem, og derfor når de – med helt enestående undtagelser – ikke længere bredt ud. Så simpelt er det faktisk.

I min optik lander vi dermed ved kernen af, hvad kulturpolitik overhovedet handler om. For det gælder vel for alle kunstformer – inklusive filmen – at de ville eksistere også uden et kulturministerium overhovedet. Der ville alligevel blive danset og sunget og småfilmet igennem, men resultaterne ville blive dårligere, og deres identitetsskabende betydning for allehånde fællesskaber, herunder det nationale, ville blive væsentligt ringere.

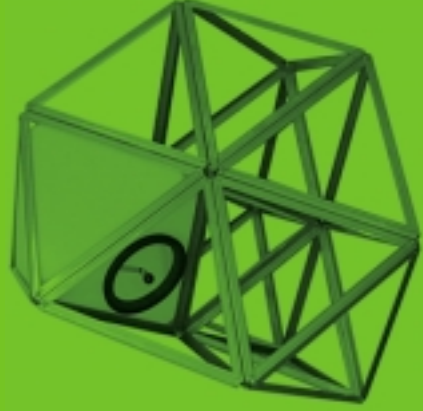
Derfor bør den kvalitative del af den danske populærmusik efter min mening have en hjælpende hånd nu, hvor krisen – forhåbentlig som et overgangsfænomen – truer med at klippe en hel generation af såvel forbrugere som udøvere ud af den historiske kontinuitet. Og støtten bør målrettes det professionelt producerende lag i en eller anden form, for det er alt andet lige herfra, at de fællesskabende fortællinger udgår. Det vil der komme både kunst og erhverv ud af, og den kombination har som antydning alle dage været populærmusikkens salt. ■

³² KULTURPOLITISK KOMMENTAR

Af: N55

MANUAL TIL LAND

Introduktion:
LAND giver adgang til land. Alle kan opholde sig i LAND og bruge det.

Konstruktion:
LAND er konstrueret af jordstykker i forskellige dele af verden. Jordstykkerne tilføjes LAND af personer, der garanterer at enhver kan opholde sig i LAND og bruge det. Alle personer kan tage initiativ til udvidelser af LAND. LANDs geografiske positioner kan findes i Manual til LAND, der opdateres kontinuerligt på: www.n55.dk/LAND.html. En aktuel version kan også fås ved henvendelse til N55.

Brug af LAND:
Enhver kan bruge LAND. Der gøres opmærksom på den logiske relation mellem personer og personers rettigheder. Personer bør behandles som personer og derfor som havende rettigheder. Hvis vi benægter denne påstand går det galt: Her har vi en person, men denne person bør ikke behandles som en person. Eller: Her har vi en person, der bør behandles som en person, men ikke som havende rettigheder. Vi kan altså kun tale om personer, så det giver mening, hvis vi ved, at personer har rettigheder.

Udvidelser af LAND:

LAND kan udvides af enhver, der ønsker at tilføje land til LAND. De forskellige dele af land forbliver formelt de personers ejendom, der deltagere på denne måde, men de garanterer, at alle personer kan opholde sig i LAND og bruge det. Når N55 er informeret om positionen, vil en varde blive opsat for at markere stedet og positionen vil blive distribueret gennem manualen.

Varder:

Alle dele af LAND er markeret med en varde (højde 1 m). Varderne er konstrueret med en ramme af rustfrit syrefast stål og indbyggede tanke af polyethylen. Tankene er udstyrede med et transparent lag af polycarbonat der er tætnet med gummilister. I tankene er der en manual samt andet udstyr. Uover dette vil vardernes størrelse og konfiguration variere, afhængig af forholdene på stederne.

Vedligeholdelse:

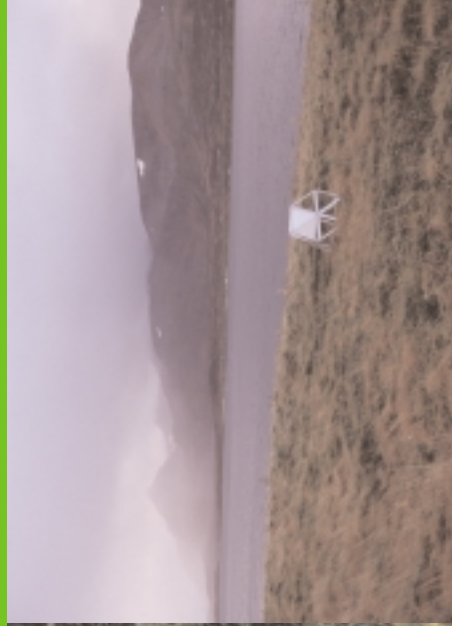
LAND bliver vedligeholdt af de personer, der bruger det. Manualerne i varderne vil blive opdateret løbende.

BLÅ BØG: N55

N55 består af 4 personer, der arbejder med kunst som en del af personers daglige tilværelse: Ingvil Aarbakke, Jon Sorvin, Rikke Luther og Cecilia Wendt. N55 har fungeret siden 1996 og har udstillet i over 20 forskellige lande. Deres base i København er N55 SPACEFRAME – et flydende hus, der danner udgangspunkt for lokale aktiviteter. De er ikkekommercielle, og deres erfaringer med forskellige ting er til fri afbenyttelse og kan findes på www.N55.dk

Position: N52° 18' 19,7" E005° 32' 11,7"

Position: N70° 09' 42,5" E019° 56' 41,3"

Position: N41 47' 58" E087° 36' 23"

Position: N33° 10' 43,9" E-117° 14' 26,7"

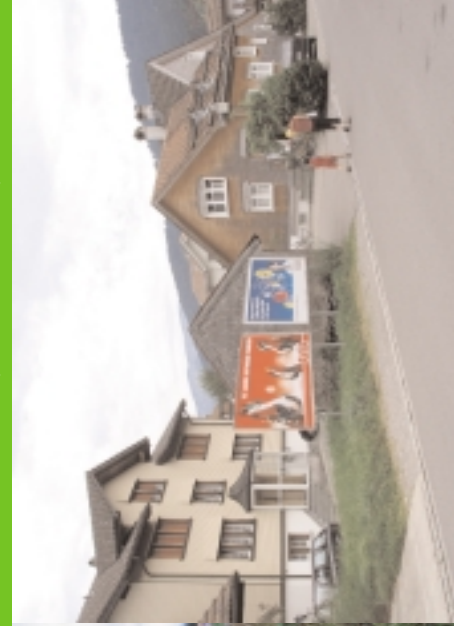
Position: N57° 20' 04,5" E 010° 30' 56,5"

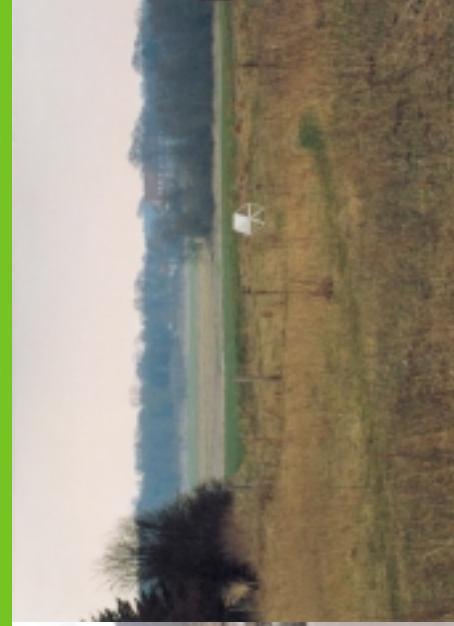
Position: N 41° 53' 3,4106" E 087° 46' 6,8212"

Position: 57° 10' 43,3" E010° 05' 13,1"

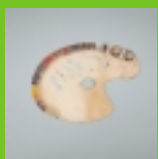

Position: N47° 19' 42,4" E009° 24' 31,6"

Position: N55° 14' 24,8" E011° 56' 22,3"

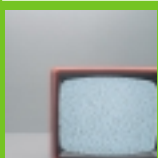
BEKÆMPELSE AF ULOVLIG HANDEL MED KULTURGENSTANDE

Danmark ratificerer UNESCO-konventionen mod ulovlig handel med kulturgenstande. Dermed er Danmark for alvor med i kampen mod ulovlig handel med kulturgenstande, som udgør en trussel mod verdens kulturarv. Konventionen vil samtidig kunne hjælpe Danmark med at få kulturgenstande tilbage, som bliver stjålet eller fjernet uretmæssigt fra Danmark.

UDDANNELSE

Kulturministeriet har godkendt to masteruddannelsesforløb i biblioteks- og informationsvidenskab på Danmarks Biblioteksskole. Masteruddannelsen i biblioteks- og informationsvidenskab udbydes i to forløb, spor 1 og spor 2. Spor 1 er for personer, der i forvejen har en adgangsgivende biblioteksuddannelse, og sigter mod varetagelse af udvikling- og ledelsesfunktioner. Spor 2 er for personer, der varetager funktioner som forskningsbibliotekarere eller lignende, og som i forvejen har en adgangsgivende uddannelse fra en anden uddannelsesinstitution end biblioteksskolen.

TV 2 ER KLAR TIL PRIVATISERING

Der er grundlag for at drive TV 2 i aktieselskabsform på de vilkår, der er indeholdt i Mediaaftale 2002-2006. En efterfølgende privatisering vil styrke TV 2's kommercielle udviklingsmuligheder og indtægtsgrundlag til bl.a. programproduktion. Samtidig bør TV 2 sikres adgang til risikovillig kapital hos private ejere, hvis tv-stationen på langt sigt skal kunne opretholde sit indtægtsgrundlag og høj kvalitet i sendefladen. Det er blandt konklusionerne i to rapporter, som Kulturministeriet modtog 20. februar fra hhv. PricewaterhouseCoopers og Danske Bank. Efter et møde om rapporternes

konklusioner vurderer partierne bag mediaaftalen – regeringspartierne og Dansk Folkeparti – at der nu er grundlag for at omdanne TV 2 til et statsligt aktieselskab for herefter at gennemføre en privatisering.

I løbet af foråret fremsættes lovforslag til vedtagelse i Folketinget om omdannelsen af TV 2/DANMARK til aktieselskab. Der sker på baggrund af det lovudkast, som Kulturministeriet sendte i høring 21. februar 2003. Aftalepartierne vil løbende holde Folketingets Kulturudvalg orienteret om processen frem mod privatiseringen og lægge op til bred debat om betingelserne herfor.

DIGITAL KOPIERING – HVAD ER LOVLIGT?

Folketinget vedtog i december 2002 en ændring af ophavsretsloven. Ændringerne er sket på baggrund af det såkaldte Infosoc-direktiv fra EU. Derfor gælder der fremover nye regler for privat kopiering af musik-cd'er og dvd-film. Kulturministeriet og Forbrugerrådet har udarbejdet en kortfattet information om reglerne. Læs mere på www.kum.dk under kulturområdet Ophavsret.

53 MIO. KR. TIL FORSKNING OG DIGITALISERING

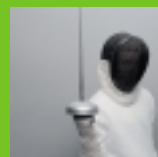
De store kulturinstitutioner bliver tilført i alt 53 mio. kr. til forskning og digitalisering over de næste tre år. Støtten er ekstra penge til kulturinstitutionerne og skal gå til at styrke forskningen på de enkelte områder – og til at styrke arbejdet med at digitalisere den danske kulturarv for bl.a. at gøre den tilgængelig via hjemmecomputeren.

De 53 mio. kr. fordeles sig med 22 mio. kr. til forskningen og 31 mio. kr. til digitaliseringen i perioden 2003-2005. Pengene kommer fra den politiske aftale mellem regeringen, Socialdemokraterne, SF og det Radikale Venstre om de såkaldte UMTS-midler fra salget af licenser til tredjegenerations mobilnet. Pengene går bl.a. til Det Kgl. Bibliotek, Statsbiblioteket i Århus, Kulturarsstyrelsen/Kulturnet Danmark, Natio-

nalmuseet og Statens Museum for Kunst. Ydermere er der afsat 2. mio. kr. til Ph.D.-stipendier.

HONORAR- OG TRANSPORTSTØTTE FORBEDRES

Kulturminister Brian Mikkelsen løfter Musikrådets pulje til honorarstøtte med 4,8 mio. kr. i 2003. Det blev offentliggjort på et møde d. 6. februar med folk fra musikbranchen. Musikrådet får dermed mulighed for at matche de økonomiske tilsagn fra landets amter og kommuner og fremme musikken landet over. Ifølge musikloven skal honorarstøtten finansieres af regionale parter og staten i fællesskab. De ekstra penge vil sikre aktivitetsniveauet på en række af landets spillesteder. Samtidig løftes Musikrådets transportstøtteordning i 2003 med 1 mio. kr.

UDVALG OM DANSK ELITEIDRÆT

Præmisserne for eliteidrætten i Danmark har ændret sig betydeligt siden iværksættelsen af den gældende eliteidrætslov. Derfor nedsatte kulturministeren i september 2002 et udvalg, som skal tilvejebringe grundlag for en fremtidig eliteidrætslovgivning. Udvalget skal bl.a. undersøge eliteidrættens nationale og internationale udvikling, samfundets ansvar i forhold til eliteidrætten samt dets eliteidrætspolitiske mål, herunder opgaver og strategier. På den baggrund skal arbejdsgruppen udforme forslag til en fremtidig model for organiseringen og finansieringen af eliteidrætten. Udvalget forventes at afgive rapport og indstilling til ministeren i løbet af sommeren.

DIREKTØR FOR STATENS MUSEUM FOR KUNST

Regeringen har udnævnt direktør for Statens Museum for Kunst for perioden 1. april 2003 - 31. marts 2007. Valget er faldet på museets nuværende direktør Allis Helle-

land, som har været direktør for museet siden 1994. Det sker på baggrund af en enstemmig indstilling fra et ansættelsesudvalg nedsat af Kulturministeriet. Allis Helleland (f. 1953) er mag. art. i kunsthistorie. Før hun blev direktør, har hun bl.a. været udstillingschef på Museet på Koldinghus (1992-94) og museumsinspektør på Aarhus Kunstmuseum (1989-92).

LOVFORSLAG OM KUNSTRÅDET

Lovforslaget om Kunstrådet, der blev fremsat 15. januar, er blevet enstemmigt vedtaget. Vedtagelsen betyder en forenkling af kunststøtteområdet, hvor i alt 11 råd, bestyrelser og centre sammenlægges til ét nyt Kunstråd med fem fagudvalg for de forskellige områder. Samtidig oprettes der en ny Kunststyrelse til at varetage de administrative opgaver og til at arbejde med international kulturudveksling og -samarbejde. Lovforslaget om Kunstrådet er en udmøntning af den politiske aftale om kunststøtten og den internationale kulturudveksling, der blev indgået med alle Folketingets partier den 1. oktober 2002. Kunstrådet og dets udvalg påbegynder deres arbejde 1. juli 2003, hvor loven træder i kraft.

GENDER-MAINSTREAMING

– Et pilotprojekt til idrætsorganisationer og Team Danmark
I alle ministerier og tilhørende styrelser og institutioner arbejdes der med ligestilling efter princippet om gender-mainstreaming, en ny strategi for ligestilling, der er en del af loven om ligestilling mellem kvinder og mænd. På den baggrund tilbød Kulturministeren i maj 2002 Team Danmark og de i øvrigt autonome idrætsorganisationer et pilotprojekt som indledning til et egentligt mainstreamingprojekt i organisationerne. Formålet med pilotprojektet er at kortlægge kvinders repræsentation i idrættens besluttende organer og give en analyse af årsagssammenhænge. Der er afsat 300.000 kr. til pilotprojektet, som gennemføres af Institut ved Idræt, Københavns Universitet. Analyser og konklusioner forventes at foreligge medio 2004.

RÅD OM MUSIKKONSERVATORIER

Uddannelsesrådet for Musikkonservatorierne har afleveret sin redegørelse for 2001-02 til kulturminister Brian Mikkelsen. Redegørelsen indeholder rådets forslag til ny studiestruktur og ny organisationsstruktur for musikkonservatorierne. Uddannelsesrådet foreslår bl.a., at der indføres en bachelor-kandidatstruktur, som sikrer de studerende merit og fleksibilitet, og at musikpædagogik bliver obligatorisk for alle studerende på bacheloruddannelsen. Kulturministeren støtter forslaget om en bachelor/kandidatstruktur på konservatorierne, og understreger, at Kulturministeriet straks vil gå i gang med at drøfte forslaget med henblik på, at strukturen kan få virkning fra 2004.

PUBLIC SERVICE-KONTRAKTER FOR DR OG TV 2

Public service-kontrakterne for DR og TV 2 er klar. Kontraktudkastene er blevet til i samarbejde mellem kulturminister Brian Mikkelsen og ledelserne for DR og TV 2, og tager udgangspunkt i mediaaftalens vision om en fortsat styrkelse af kvaliteten i DR og TV 2's programflader. Kontrakterne stiller derfor krav om bl.a. opretholdelse af kvaliteten i nyhedsformidling, dansk dramatik og programmer for børn og unge. I DR's kontrakt stilles der samtidig krav om mere dansk musik i både tv- og radioprogrammerne. TV 2's public service-kontrakt er grundlaget for de krav, der ved det forestående salg af TV 2 bliver stillet til de nye ejere.

GRUNDLOV MOD DOPING

Regeringer fra hele verden og alle olympiske idrætsorganisationer har anerkendt en fælles grundlov for dopingbekæmpelse. Det skete ved den store antidopingkonference i Bella Center, som blev afholdt 3.-5. marts. Med den fælles grundlov er der for første gang skabt et fælles regelsæt for blandt andet sanktioner og appelmuligheder, ligesom der nu er skabt enighed om de stoffer, der skal betragtes som doping.

SEKSUELLE OVERGREB MOD BØRN OG UNGE INDEN FOR IDRÆT

Kulturministeriet iværksatte i 2002 sammen med idrættens organisationer en undersøgelse af seksuelle overgreb på børn og unge inden for idræt. Undersøgelsen, som på baggrund af forskellige danske datakilder, herunder politianmeldte sager, belyser omfanget og karakteren af problemet, blev fulgt op af en konference i januar 2003. En konferencerapport med både undersøgelsesrapporten samt konferenceindlæg er under udgivelse.

NYT LIV TIL AFSTØBNINGSSAMLINGEN

Kulturministeren har indgået aftale med Statens museum for Kunst om Afstøbningssamlingen. Aftalen betyder, at samlingens åbningstid udvides fra én dag om måneden til én dag om ugen, f.eks. hver onsdag kl. 10-20 med gratis adgang. I forbindelse med åbningsdagen arrangeres der fast gratis omvisning i samlingen. Samtidig afsætter Statens Museum for Kunst midler til forskning i samlingen. Det sker af de såkaldte UMTS-midler, hvoraf museet i perioden 2003-2005 samlet har fået 3 mio. kr. til forskning.

IDRÆTSUDREDNING

Med henblik på at få belyst forskellige aspekter af idrættens sundhedsmæssige og uddannelsesmæssige dimension, etablerede Kulturministeriet sammen med Undervisningsministeriet og Indenrigs- og Sundhedsministeriet i efteråret 2003 en uformel netværksgruppe bestående af idrætsforskere, repræsentanter for skoleidræt, idrætsorganisationer og daginstitutioner. Gruppen har givet deres bidrag og en antologi er under udgivelse.

Du kan læse mere om tidligere, igangværende og fremtidige aktiviteter på Kulturministeriets hjemmeside www.kum.dk

SPØRGSMÅL TIL KULTURMINISTEREN

Kulturminister Brian Mikkelsen på et møde med borgere i København.

Kulturminister Brian Mikkelsen svarer jævnligt på spørgsmål fra Folketingets Kulturudvalg, fra Folketingets menige medlemmer (de såkaldte §20-spørgsmål) og fra borgerne, der stiller spørgsmål via hjemmesiden. Vi bringer et lille udvalg. Læs mere på www.kum.dk og i ministeriets elektroniske nyhedsbrev hver anden mandag.

Kulturminister Brian Mikkelsen på et møde med borgere i København.

Spørgsmål om fremme af idræt for udvalgte grupper - begge stillet i Kulturudvalget den 13. februar 2003:
“Vil ministeren arbejde for, at der fra centralt hold afsættes økonomi til initiativer for udvalgte grupper i det danske samfund for at fremme udøvelsen af idrætsaktiviteter og motion?”
Og:
“Hvor langt er ministeren kommet med planerne om flere idrætsstilbud til børn og unge efter skoletid på eller i forbindelse med folkeskolen?”

Spørgsmål om en henvendelse fra Kulturrådet for Børn – stillet i Kulturudvalget den 31. januar 2003:
“Ministeren bedes kommentere henvendelsen af 31. januar 2003 fra Kulturrådet for Børn (henvendelsen var en kommentar til Kunstrådets kommende arbejde med børnekultur, red.)”

Kulturminister Brian Mikkelsen på et møde med borgere i København.

Spørgsmål fra borger: Hvad er god litteratur?
“Hvem skal bedømme hvad der er en god bog? Skulle der ikke gøres op med smagsdommere?”

Kulturminister Brian Mikkelsen på et møde med borgere i København.

Spørgsmål fra borger om kontakten til Kulturministeriet – stillet den 21. oktober 2002:
“Vi er en gruppe HGV-ølever, der meget gerne vil vide, hvilken kontakt der er imellem os som borgere og ministeriet.”

Kulturminister Brian Mikkelsen på et møde med borgere i København.

Spørgsmål om udpegning af medlemmer til DR’s bestyrelse – stillet af Aage Frandsen (SF):
“I ministerens udspil hedder det om Danmarks Radios bestyrelse, at den skal være en professionel bestyrelse. Ordet professionel kan jo have mindst to betydninger. Den ene er, at man får penge for det i modsætning til en amatør, og den anden er, at man opfører sig sådan, at man har fortjent at få penge for det også i modsætning til en amatør. Hvad ligger der i ordet professionel bestyrelse i forhold til den eksisterende bestyrelse? Og så et ekstra spørgsmål i den forbindelse: Hvad er det, der gør, at ministeren mener, at ministeren helt alene er bedre til at udpege en professionel bestyrelse, end 179 folketingsmedlemmer er?”

Kulturminister Brian Mikkelsen på et møde med borgere i København.

Kulturminister Brian Mikkelsen på et møde med borgere i København.

Svar:
“Idrætsorganisationerne arbejder med projekter, der er målrettet udvalgte grupper, såsom flygtninge og indvandrere, ligesom organisationerne er involveret i indsatser over for f.eks. socialt belastede unge, sindslidende og ældre. Som supplement hertil har jeg afsat en pulje til støtte af særlige idrætspolitiske initiativer - herunder initiativer for børn og unge, der har en svag tilknytning til idrætten.”
“Der er for 2002 afsat 7 mio. kr. i en pulje til særlige idrætspolitiske initiativer herunder udvikling af nye partnerskaber f.eks. mellem institution, skole og idrætsforening.”

Svar:
“Jeg er enig i Kulturrådet for Børns kommentar om, at det er nødvendigt med en klar præcisering af målsætningen for Kunstrådets arbejde med børn og unge. Derfor fremgår det af bemærkningerne til lovforslagets §11, at “...Kunstrådet i handlingsplanen angiver sine strategier og mål for børnekulturen...”
Begrundelsen for denne fremgangsmåde er hensynet til armslængdeprincippet, der skal sikre Kunstrådet autonomi i de kunstfaglige beslutninger. Kunstrådet får derfor mulighed for selv at formulere sin målsætning for børnekulturen. I sidste ende skal hensynet om at styrke børnekulturen vejes op imod ønsket om at bevare armslængden intakt. Hensynet til armslængdeprincippet har i de kulturpolitiske drøftelser i forbindelse med lovforslaget vejet tungest[...].
Afslutningsvist vil jeg tilføje, at jeg finder indvendingerne fra Kulturrådet for Børn relevante og saglige. Blot er jeg af den overbevisning, at de kommende års arbejde i Kunstrådet og i netværket for børnekultur vil imødekomme alle disse indvendinger.”

Svar:
“Tak for din e-mail af 30. januar 2003, hvori du spørger, hvem der skal vurdere, hvad der er god litteratur. Som du sikkert ved, er vi i færd med ganske store omstruktureringer inden for det kulturpolitiske system. Det vil medføre en betydelig reduktion af antallet af råd og nævn m.m. Jeg tror imidlertid, at du forstår nødvendigheden af, at der findes instanser, som har den nødvendige sagkundskab og derfor kan være garanter for, at de bevillinger, der stilles til rådighed til kunstneriske og kulturelle formål, bliver fordelt efter kvalitetskriterier.”

Svar:
I Kulturministeriet gør vi meget, synes vi selv, for at være i dialog med omverdenen. Siden min tiltræden i november måned sidste år har jeg fastholdt den tradition, der har været for kulturministre i de senere år, at tage ud i landet og holde åbne modtagelser, hvor alle borgere har mulighed for at komme og drøfte kulturelle spørgsmål eller tiltag med mig. Det vil fremgå af ministeriets hjemmeside, hvor og hvornår den næste modtagelse finder sted. Vi har lige lanceret en ny hjemmeside, hvor det som bekendt, er muligt at stille spørgsmål direkte til mig om dette og hint inden for Kulturministeriets område. På hjemmesiden lægger vi også de pressemeddelelser, som udsendes af ministeriet, og mange andre oplysninger om kulturområdet. Det er vores intention løbende at informere omverdenen og dermed borgerne om nye tiltag på kulturområdet [...].”

Svar – givet den 14. maj 2002:
“Det var et meget godt spørgsmål, det sidste af dem i hvert fald. Det, der er regeringens hensigt med at ville udnævne en professionel bestyrelse for Danmarks Radio, er i al sin enkelhed, at blot fordi man er medlem af et parti, er man jo ikke kvalificeret til at lede en stor institution som Danmarks Radio, som har et budget på 3 mia. kr. og har ansvaret for al vores public service både i radio- og tv-delen. Der har det i dag været en kvalifikation i sig selv, at man har været medlem af eksempelvis Det Konservative Folkeparti, SF eller et af de partier, som sidder i Finansudvalget. Når man skal lede så stor en institution, synes vi, det er rigtigt, at man vælger de folk, som har forstand på tv-mediet, som har forstand på radiomediet, som har forstand på hele den elektroniske medieverden, og der vil kulturministeren ikke egenhændigt udpege de medlemmer, det vil han gøre sammen med de partier, der går med i den aftale.”

Kulturminister Brian Mikkelsen på et møde med borgere i København.

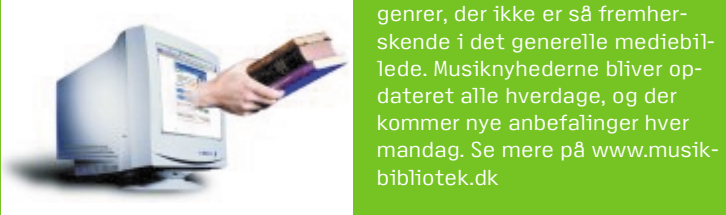
Kulturminister Brian Mikkelsen på et møde med borgere i København.

“VIDSTE DU...”

Hidtil har Kulturministeriet brugt Kulturkontakten til at fortælle om ministeriets arbejde og debattere kulturpolitikkens lange linier. Men fremover vil vi også fortælle om nogle af de nye initiativer, som institutioner på ministeriets område har sat i gang. Det sker i samspil med vores hjemmeside, hvor vi under overskriften “Vidste du...” løbende fortæller om de forskellige initiativer, som institutionerne beder os skrive om. Kulturkontakten bringer et udpluk fra siden.

Af Thomas Jakobsen, Kulturministeriet

Af Thomas Jakobsen, Kulturministeriet

Af Thomas Jakobsen, Kulturministeriet

Af Thomas Jakobsen, Kulturministeriet

Af Thomas Jakobsen, Kulturministeriet

Af Thomas Jakobsen, Kulturministeriet

Musikbibliotek.dk er en ny stor onlineresource fra landets musikbiblioteker. Her kan du finde anbefalinger, søge efter cd'er på landets biblioteker, læse artikler og nyheder – og ikke mindst låne musikfiler over nettet. Sidens indhold er produceret i et lands-

med nye værker og kunstnere. I marts udvides A4-galleriet med nye værker af fem danske kunstnere: Jesper Dalgaard, Jens Haaning, John Kørner, Balder Oirik og Kirstine Roepstorff. Se galleriet og læs mere på <http://dr.dk/radar2002/a4gal.shtm>.

Af Thomas Jakobsen, Kulturministeriet

Arkitekturbilleder - Arkitektskolen i København

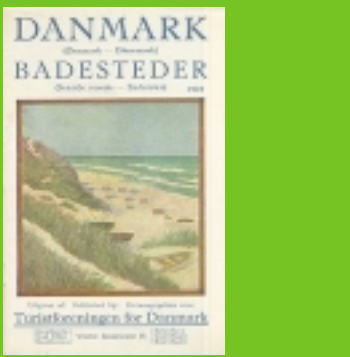
Af Thomas Jakobsen, Kulturministeriet

Arkitektskolen i København har lavet billedbasen “Arkitekturbilleder”, som indeholder billeder af dansk arkitektur fra det 20. og 21. århundrede. I alt 146 byggerier er nu dokumenteret, og basen opdateres løbende med ca. 50 byggerier om året. Blandt de seneste er Islands Brygges Kulturhus, Metroen, Sorgenfri Sognegård, Space Frame og renoveringen af Østerbro Svømmehal. Billedbasen er velegnet til at se konkrete byggerier eller til søgning på danske arkitekter og firmaer. Men den tjener også som eksempelsamling, f.eks. ved søgning på “tegl”, “gårdhaver”, “vinduessprosser” eller lignende, idet basen giver alle byggerier relevante emneord - svarende til de mere end 1200 emneord som benyttes til indksering af bøger, tidsskrifter, video mv. Læs mere på www.arkitekturbilleder.dk.

Af Thomas Jakobsen, Kulturministeriet

Historiske turist-brochurer på nettet - Erhvervsarkivet i Århus

Af Thomas Jakobsen, Kulturministeriet

En stor samling af gamle turist-brochurer blev sidste år fundet i Danmarks Turistråds arkiv. Samlingen rummer samtlige officielt

